ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାୟୋ

ନୱକନିପାତପାଠ଼ଇ

୧। ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ

୧। ସମ୍ବୋଧିୱଗ୍ଗୋ

୧। ସମ୍ବୋଧିସୁତ୍ତଂ

୧। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି –

''ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ – 'ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ [ସମ୍ବୋଧପକ୍ଖିକାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମାନଂ କା ଉପନିସା ଭାୱନାଯା'ତି, ଏୱଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ କିନ୍ତି ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାଥା''ତି? ''ଭଗୱଂମୂଲକା ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମା…ପେ… ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି।

''ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ – 'ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମାନଂ କା ଉପନିସା ଭାୱନାଯା'ତି, ଏୱଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଏୱଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟାଥ –

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାଯୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ । ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମାନଂ ଅଯଂ ପଠମା ଉପନିସା ଭାୱନାଯ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମାନଂ ଅଯଂ ଦୁତିଯା ଉପନିସା ଭାୱନାଯ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାଯଂ କଥା ଅଭିସଲ୍ଲେଖିକା ଚେତୋୱିୱରଣସପ୍ପାଯା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥା ପୱିୱେକକଥା ଅସଂସଗ୍ଗକଥା ୱୀରିଯାରମ୍ଭକଥା ସୀଲକଥା ସମାଧିକଥା ପଞ୍ଞାକଥା ୱିମୁତ୍ତିକଥା ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକଥା, ଏୱରୂପିଯା କଥାଯ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମାନଂ ଅଯଂ ତତିଯା ଉପନିସା ଭାୱନାଯ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାଯ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମାନଂ ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୀ ଉପନିସା ଭାୱନାଯ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି ଉଦଯତ୍ଥଗାମିନିଯା ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯାଯ ନିବ୍ବେଧିକାଯ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା। ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମାନଂ ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୀ ଉପନିସା ଭାୱନାଯ''।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାଯସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କସ୍ସ – ସୀଲୱା ଭୱିସ୍ସତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରିସ୍ସତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖିସ୍ସତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାୟସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପଵଙ୍କସ୍ସ – ଯାୟଂ କଥା ଅଭିସଲ୍ଲେଖିକା ଚେତୋଵିଵରଣସପ୍ପାୟା, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥା ପଵିଵେକକଥା ଅସଂସଗ୍ଗକଥା ଵୀରିୟାରମ୍ଭକଥା ସୀଲକଥା ସମାଧିକଥା ପଞ୍ଞାକଥା ଵିମୁତ୍ତିକଥା ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକଥା, ଏଵରୂପିୟା କଥାୟ ନିକାମଲାଭୀ ଭଵିସ୍ସତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାୟସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପଵଙ୍କସ୍ସ – ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋ ଵିହରିସ୍ସତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ, ଥାମଵା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାୟସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପଵଙ୍କସ୍ସ – ପଞ୍ଞଵା ଭଵିସ୍ସତି ଉଦୟତ୍ଥଗାମିନିୟା ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟାୟ ନିବ୍ବେଧିକାୟ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଗାମିନିୟା।

''ତେନ ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରି [ଉତ୍ତରିଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଭାଵେତବ୍ବା – ଅସୁଭା ଭାଵେତବ୍ବା ରାଗସ୍ସ ପହାନାୟ, ମେତ୍ତା ଭାଵେତବ୍ବା ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ପହାନାୟ, ଆନାପାନସ୍ସତି [ଆନାପାନସତି (ସୀ। ପୀ।)] ଭାଵେତବ୍ବା ଵିତକ୍କୁପଚ୍ଛେଦାୟ, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା ଭାଵେତବ୍ବା ଅସ୍ମିମାନସମୁଗ୍ଘାତାୟ। ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞିନୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା ସଣ୍ଠାତି। ଅନତ୍ତସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ମିମାନସମୁଗ୍ଘାତଂ ପାପୁଣାତି ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ନିବ୍ବାନ''ନ୍ତି । ପଠମଂ।

୨। ନିସ୍ସୟସୁତ୍ତଂ

୨। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ…ପେ… ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – '''ନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନୋ ନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନୋ'ତି, ଭନ୍ତେ, ଵୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି? ''ସଦ୍ଧଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସାୟ ଅକୁସଲଂ ପଜହତି କୁସଲଂ ଭାଵେତି, ପହୀନମେଵସ୍ସ ତଂ ଅକୁସଲଂ ହୋତି। ହିରିଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସାୟ…ପେ… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସାୟ…ପେ… ଵୀରିୟଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସାୟ…ପେ… ପଞ୍ଞଂ ଚେ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସାୟ ଅକୁସଲଂ ପଜହତି କୁସଲଂ ଭାଵେତି, ପହୀନମେଵସ୍ସ ତଂ ଅକୁସଲଂ ହୋତି । ତଂ ହିସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅକୁସଲଂ ପହୀନଂ ହୋତି ସୁପ୍ପହୀନଂ, ଯଂସ ଅରିୟାୟ ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ଵା ପହୀନଂ''।

''ତେନ ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ଚତ୍ତାରୋ ଉପନିସ୍ସାୟ ଵିହାତବ୍ବା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଖାୟେକଂ ପଟିସେଵତି, ସଙ୍ଖାୟେକଂ ଅଧିଵାସେତି, ସଙ୍ଖାୟେକଂ ପରିଵଜ୍ଜେତି, ସଙ୍ଖାୟେକଂ ଵିନୋଦେତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସୟସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ମେଘିୟସୁତ୍ତଂ

୩। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା ଚାଲିକାୟଂ ଵିହରତି ଚାଲିକାପବ୍ବତେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଆୟସ୍ମା ମେଘିୟୋ ଭଗଵତୋ ଉପଟ୍ଠାକୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମେଘିୟୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମେଘିୟୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ଜନ୍ତୁଗାମଂ [ଜତୁଗାମଂ (ସୀ। ଅଟ୍ଠ, ସ୍ୟା। ଅଟ୍ଠ।), ଜଙ୍ଗୁଗାମଂ (କ। ଅଟ୍ଠକଥାୟମ୍ପି ପାଠନ୍ତରଂ)] ପିଣ୍ଡାୟ ପଵିସିତୁ''ନ୍ତି। ''ଯସ୍ସ ଦାନି ତ୍ଵଂ, ମେଘିୟ, କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମେଘିୟୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିଵାସେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାୟ ଜନ୍ତୁଗାମଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାଵିସି। ଜନ୍ତୁଗାମେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ଵା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ କିମିକାଳାୟ ନଦିୟା ତୀରଂ ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମେଘିୟୋ କିମିକାଳାୟ ନଦିୟା ତୀରେ ଜଙ୍ଘାଵିହାରଂ [ଜଙ୍ଘଵିହାରଂ (ସ୍ୟା। କ।)] ଅନୁଚଙ୍କମମାନୋ ଅନୁଵିଚରମାନୋ ଅମ୍ବଵନଂ ପାସାଦିକଂ ରମଣୀୟଂ। ଦିସ୍ଵାନସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ପାସାଦିକଂ ଵତିଦଂ ଅମ୍ବଵନଂ ରମଣୀୟଂ, ଅଲଂ ଵତିଦଂ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପଧାନତ୍ଥିକସ୍ସ ପଧାନାୟ। ସଚେ ମଂ ଭଗଵା ଅନୁଜାନେୟ୍ୟ, ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାହଂ ଇମଂ ଅମ୍ବଵନଂ ପଧାନାୟା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମେଘିୟୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମେଘିୟୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''ଇଧାହଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିଵାସେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାୟ ଜନ୍ତୁଗାମଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାଵିସିଂ।

ଜନ୍ତୁଗାମେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ କିମିକାଳଆଯ ନଦିଯା ତୀରଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ। ଅଦ୍ଦସଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, କିମିକାଳଆଯ ନଦିଯା ତୀରେ ଜଙ୍ଘାୱିହାରଂ ଅନୁଚଙ୍କମମାନୋ ଅନୁୱିଚରମାନୋ ଅମ୍ବୱନଂ ପାସାଦିକଂ ରମଣୀଯଂ। ଦିସ୍ୱାନ ମେ ଏତଦହୋସି – ‘ପାସାଦିକଂ ୱତିଦଂ ଅମ୍ବୱନଂ ରମଣୀଯଂ। ଅଲଂ ୱତିଦଂ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ପଧାନତ୍ଥିକସ୍ସ ପଧାନାଯ। ସଚେ ମଂ ଭଗୱା ଅନୁଜାନେଯ୍ୟ, ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାହଂ ଇମଂ ଅମ୍ବୱନଂ ପଧାନାଯା’ତି। ସଚେ ମଂ ଭଗୱା ଅନୁଜାନେଯ୍ୟ, ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାହଂ ତଂ ଅମ୍ବୱନଂ ପଧାନାଯା’’ତି। ‘‘ଆଗମେହି ତାୱ, ମେଘିଯ ! ଏକକମ୍ହି [ଏକକମ୍ହା (ସୀ। ପୀ।)] ତାୱ [ୱତ (କ।)] ଯାୱ ଅଞ୍ଞୋପି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଆଗଚ୍ଛତୀ’’ତି [ଦିସ୍ସତୂତି (ସଙ୍ଗଝ, ଟୀକାଯମ୍ପି ପାଠନ୍ତରଂ), ଆଗଚ୍ଛତୂତି, ଦିସ୍ସତୀତି (ଟୀକାଯଂ ପାଠନ୍ତରାନି)]।

ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମେଘିଯୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଭଗୱତୋ, ଭନ୍ତେ, ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରି କରଣୀଯଂ, ନତ୍ଥି କତସ୍ସ ପଟିଚଯୋ। ମଯ୍ହଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥି ଉତ୍ତରି କରଣୀଯଂ, ଅତ୍ଥି କତସ୍ସ ପଟିଚଯୋ। ସଚେ ମଂ ଭଗୱା ଅନୁଜାନେଯ୍ୟ, ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାହଂ ତଂ ଅମ୍ବୱନଂ ପଧାନାଯା’’ତି। ‘‘ଆଗମେହି ତାୱ, ମେଘିଯ, ଏକକମ୍ହି ତାୱ ଯାୱ ଅଞ୍ଞୋପି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଆଗଚ୍ଛତୀ’’ତି।

ତତିଯମ୍ପି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମେଘିଯୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଭଗୱତୋ, ଭନ୍ତେ, ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରି କରଣୀଯଂ, ନତ୍ଥି କତସ୍ସ ପଟିଚଯୋ। ମଯ୍ହଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥି ଉତ୍ତରି କରଣୀଯଂ, ଅତ୍ଥି କତସ୍ସ ପଟିଚଯୋ। ସଚେ ମଂ ଭଗୱା ଅନୁଜାନେଯ୍ୟ, ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାହଂ ତଂ ଅମ୍ବୱନଂ ପଧାନାଯା’’ତି। ‘‘ପଧାନନ୍ତି ଖୋ, ମେଘିଯ, ୱଦମାନଂ କିନ୍ତି ୱଦେଯ୍ୟାମ! ଯସ୍ସ ଦାନି ତ୍ୱଂ, ମେଘିଯ, କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମେଘିଯୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଯେନ ତଂ ଅମ୍ବୱନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତଂ ଅମ୍ବୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ମେଘିଯସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଅମ୍ବୱନେ ୱିହରନ୍ତସ୍ସ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ତଯୋ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କାମୱିତକ୍କୋ, ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କୋ, ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ମେଘିଯସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ ୱତ ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ ଭୋ! ସଦ୍ଧାଯ ଚ ୱତମ୍ହା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତା; ଅଥ ଚ ପନିମେହି ତୀହି ପାପକେହି ଅକୁସଲେହି ୱିତକ୍କେହି ଅନ୍ୱାସତ୍ତା – କାମୱିତକ୍କେନ, ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କେନ, ୱିହିଂସାୱିତକ୍କେନା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମେଘିଯୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମେଘିଯୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଇଧ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ତସ୍ମିଂ ଅମ୍ବୱନେ ୱିହରନ୍ତସ୍ସ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ତଯୋ ପାପକା ଅକୁସଲା ୱିତକ୍କା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କାମୱିତକ୍କୋ, ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କୋ, ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏତଦହୋସି – ‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ ୱତ ଭୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ ୱତ ଭୋ! ସଦ୍ଧାଯ ଚ ୱତମ୍ହା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତା; ଅଥ ଚ ପନିମେହି ତୀହି ପାପକେହି ଅକୁସଲେହି ୱିତକ୍କେହି ଅନ୍ୱାସତ୍ତା – କାମୱିତକ୍କେନ, ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କେନ, ୱିହିଂସାୱିତକ୍କେନାତି’’’।

‘‘ଅପରିପକ୍କାଯ, ମେଘିଯ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମା ପରିପକ୍କାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାଯୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ। ଅପରିପକ୍କାଯ, ମେଘିଯ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଅଯଂ ପଠମୋ ଧମ୍ମୋ ପରିପକ୍କାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଅପରିପକ୍କାଯ, ମେଘିଯ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ ଧମ୍ମୋ ପରିପକ୍କାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ମେଘିଯ, ଯାଯଂ କଥା ଅଭିସଲ୍ଲେଖିକା ଚେତୋୱିୱରଣସପ୍ପାଯା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥା ପୱିୱେକକଥା ଅସଂସଗ୍ଗକଥା ୱୀରିଯାରମ୍ଭକଥା ସୀଲକଥା ସମାଧିକଥା ପଞ୍ଞାକଥା ୱିମୁତ୍ତିକଥା ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକଥା, ଏୱରୂପିଯା କଥାଯ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ଅପରିପକ୍କାଯ, ମେଘିଯ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଅଯଂ ତତିଯୋ ଧମ୍ମୋ ପରିପକ୍କାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାଯ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ଅପରିପକ୍କାଯ, ମେଘିଯ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ଧମ୍ମୋ ପରିପକ୍କାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି ଉଦଯତ୍ଥଗାମିନିଯା ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯାଯ ନିବ୍ବେଧିକାଯ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା।

ଅପରିପକ୍କାଯ, ମେଘିଯ, ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଯା ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଧମ୍ମୋ ପରିପକ୍କାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ , ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାଯସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କସ୍ସ – 'ସୀଲୱା ଭୱିସ୍ସତି…ପେ। … ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖିସ୍ସତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ'''।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ, ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାଯସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କସ୍ସ – 'ଯାଯଂ କଥା ଅଭିସଲ୍ଲେଖିକା ଚେତୋୱିୱରଣସପ୍ପାଯା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକଥା, ଏୱରୂପିଯା କଥାଯ ନିକାମଲାଭୀ ଭୱିସ୍ସତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ'''।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ, ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାଯସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କସ୍ସ – 'ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରିସ୍ସତି…ପେ… ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ'''।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତସ୍ସେତଂ , ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଟିକଙ୍ଖଂ କଲ୍ୟାଣସହାଯସ୍ସ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କସ୍ସ – 'ପଞ୍ଞୱା ଭୱିସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା'''।

''ତେନ ଚ ପନ, ମେଘିଯ, ଭିକ୍ଖୁନା ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା ଉତ୍ତରି ଭାୱେତବ୍ବା – ଅସୁଭା ଭାୱେତବ୍ବା ରାଗସ୍ସ ପହାନାଯ, ମେତ୍ତା ଭାୱେତବ୍ବା ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ପହାନାଯ, ଆନାପାନସ୍ସତି ଭାୱେତବ୍ବା ୱିତକ୍କୁପଚ୍ଛେଦାଯ, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା ଭାୱେତବ୍ବା ଅସ୍ମିମାନସମୁଗ୍ଘାତାଯ। ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞିନୋ, ମେଘିଯ, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା ସଣ୍ଠାତି। ଅନତ୍ତସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ମିମାନସମୁଗ୍ଘାତଂ ପାପୁଣାତି ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ନିବ୍ବାନ''ନ୍ତି। ତତିଯଂ।

୪। ନନ୍ଦକସୁତ୍ତଂ

୪। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ନନ୍ଦକୋ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ଭିକ୍ଖୂ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତି ସମାଦପେତି ସମୁତ୍ତେଜେତି ସମ୍ପହଂସେତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନୁପଟ୍ଠାନସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅଟ୍ଠାସି କଥାପରିଯୋସାନଂ ଆଗମଯମାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା କଥାପରିଯୋସାନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉକ୍କାସେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗଳଂ ଆକୋଟେସି। ୱିୱରିଂସୁ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଦ୍ୱାରଂ।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଉପଟ୍ଠାନସାଲଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତାସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ନନ୍ଦକଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଦୀଘୋ ଖୋ ତ୍ୟାଯଂ, ନନ୍ଦକ, ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ପଟିଭାସି। ଅପି ମେ ପିଟ୍ଠି ଆଗିଲାଯତି ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଠିତସ୍ସ କଥାପରିଯୋସାନଂ ଆଗମଯମାନସ୍ସା''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ନନ୍ଦକୋ ସାରଜ୍ଜମାନରୂପୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ନ ଖୋ ପନ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଜାନାମ 'ଭଗୱା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଠିତୋ'ତି। ସଚେ ହି ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଜାନେଯ୍ୟାମ 'ଭଗୱା ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଠିତୋ'ତି, ଏତ୍ତକମ୍ପି ( ) [(ଧମ୍ମଂ) କଥେତି] ନୋ ନପ୍ପଟିଭାସେଯ୍ୟା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ନନ୍ଦକଂ ସାରଜ୍ଜମାନରୂପଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ନନ୍ଦକଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସାଧୁ, ସାଧୁ, ନନ୍ଦକ! ଏତଂ ଖୋ, ନନ୍ଦକ, ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ସଦ୍ଧାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତାନଂ, ଯଂ ତୁମ୍ହେ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ନିସୀଦେଯ୍ୟାଥ। ସନ୍ନିପତିତାନଂ ୱୋ, ନନ୍ଦକ, ଦ୍ୱଯଂ କରଣୀଯଂ – ଧମ୍ମୀ ୱା କଥା ଅରିଯୋ ୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ। [ଅ। ନି। ୮।୭୧; ୯।୧] ସଦ୍ଧୋ ଚ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ ସୀଲୱା। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – 'କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲୱା ଚା'ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି।

''ସଦ୍ଧୋ ଚ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ନୋ ଚ ଲାଭୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – 'କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲୱା ଚ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସା'ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି।

''ସଦ୍ଧୋ ଚ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ, ନ ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାଯ। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ନନ୍ଦକ, ପାଣକୋ ଚତୁପ୍ପାଦକୋ ଅସ୍ସ। ତସ୍ସ ଏକୋ ପାଦୋ ଓମକୋ ଲାମକୋ। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ

ଅପରିପୂରୋ ଅସ୍ସ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ, ନ ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – 'କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲୱା ଚ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ ଲାଭୀ ଚ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟା''ତି।

''ୟତୋ ଚ ଖୋ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ ଲାଭୀ ଚ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତୀ''ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୱିହାରଂ ପାୱିସି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ନନ୍ଦକୋ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଦାନି, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ଚତୂହି ପଦେହି କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ସଦ୍ଧୋ ଚ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ ସୀଲୱା। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲୱା ଚା'ତି। ୟତୋ ଚ ଖୋ ନନ୍ଦକ ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି। ସଦ୍ଧୋ ଚ ନନ୍ଦକ ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ନୋ ଚ ଲାଭୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ… ପେ… ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ, ନ ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନନ୍ଦକ ପାଣକୋ ଚତୁପ୍ପାଦକୋ ଅସ୍ସ, ତସ୍ସ ଏକୋ ପାଦୋ ଓମକୋ ଲାମକୋ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ଅସ୍ସ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ, ନ ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି, ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ 'କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲୱା ଚ, ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ, ଲାଭୀ ଚ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟା'ତି। ୟତୋ ଚ ଖୋ, ନନ୍ଦକ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମାଧିସ୍ସ ଲାଭୀ ଚ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତୀ''ତି।

''ପଞ୍ଚିମେ, ଆୱୁସୋ, ଆନିସଂସା କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାୟ। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି। ୟଥା ୟଥା, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି , ତଥା ତଥା ସୋ ସତ୍ଥୁ ପିୟୋ ଚ ହୋତି ମନାପୋ ଚ ଗରୁ ଚ ଭାୱନୀୟୋ ଚ। ଅୟଂ, ଆୱୁସୋ, ପଠମୋ ଆନିସଂସୋ କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାୟ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି। ୟଥା ୟଥା, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି, ତଥା ତଥା ସୋ ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ଥପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଚ ହୋତି ଧମ୍ମପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଚ। ଅୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଦୁତିୟୋ ଆନିସଂସୋ କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାୟ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି। ୟଥା ୟଥା, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି, ତଥା ତଥା ସୋ ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମେ ଗମ୍ଭୀରଂ ଅତ୍ଥପଦଂ ପଞ୍ଞାୟ ଅତିୱିଜ୍ଝ ପସ୍ସତି। ଅୟଂ, ଆୱୁସୋ, ତତିୟୋ ଆନିସଂସୋ କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାୟ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି। ୟଥା ୟଥା, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି, ତଥା ତଥା ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଉତ୍ତରି ସମ୍ଭାୱେନ୍ତି – 'ଅଦ୍ଧା ଅୟମାୟସ୍ମା ପତ୍ତୋ ୱା ପଜ୍ଜତି ୱା'। ଅୟଂ, ଆୱୁସୋ, ଚତୁତ୍ଥୋ ଆନିସଂସୋ କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାୟ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି। ୟଥା ୟଥା, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ , କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପକାସେତି, ତତ୍ଥ ୟେ ଖୋ ଭିକ୍ଖୂ ସେଖା ଅପ୍ପତ୍ତମାନସା ଅନୁତ୍ତରଂ ୟୋଗକ୍ଖେମଂ ପତ୍ଥୟମାନା ୱିହରନ୍ତି, ତେ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ୱୀରିୟଂ ଆରଭନ୍ତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିୟା ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାୟ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ। ୟେ ପନ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ

ଅରହନ୍ତୋ ଖୀଣାସୱା ୱୁସିତୱନ୍ତୋ କତକରଣୀଯା ଓହିତଭାରା ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନା ସମ୍ମଦଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତା, ତେ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂଯେୱ ଅନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରନ୍ତି। ଅଯଂ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚମୋ ଆନିସଂସୋ କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାଯ। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚ ଆନିସଂସା କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେ କାଲେନ ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାଯା''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ବଲସୁତ୍ତଂ

୫। ''ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ବଲାନି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି? ପଞ୍ଞାବଲଂ, ୱୀରିଯବଲଂ, ଅନୱଜ୍ଜବଲଂ, ସଙ୍ଗାହବଲଂ। କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଞାବଲଂ? ଯେ ଧମ୍ମା କୁସଲା କୁସଲସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା ଅକୁସଲସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ସାୱଜ୍ଜା ସାୱଜ୍ଜସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ଅନୱଜ୍ଜା ଅନୱଜ୍ଜସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା କଣ୍ହା କଣ୍ହସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ସୁକ୍କା ସୁକ୍କସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ସେୱିତବ୍ବା ସେୱିତବ୍ବସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ଅସେୱିତବ୍ବା ଅସେୱିତବ୍ବସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ନାଲମରିଯା ନାଲମରିଯସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ଅଲମରିଯା ଅଲମରିଯସଙ୍ଖାତା, ତ୍ୟାସ୍ସ ଧମ୍ମା ପଞ୍ଞାଯ ୱୋଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି ୱୋଚରିତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଞାବଲଂ।

''କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱୀରିଯବଲଂ? ଯେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା ଅକୁସଲସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ସାୱଜ୍ଜା ସାୱଜ୍ଜସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା କଣ୍ହା କଣ୍ହସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ଅସେୱିତବ୍ବା ଅସେୱିତବ୍ବସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ନାଲମରିଯା ନାଲମରିଯସଙ୍ଖାତା, ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଯେ ଧମ୍ମା କୁସଲା କୁସଲସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ଅନୱଜ୍ଜା ଅନୱଜ୍ଜସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ସୁକ୍କା ସୁକ୍କସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ସେୱିତବ୍ବା ସେୱିତବ୍ବସଙ୍ଖାତା ଯେ ଧମ୍ମା ଅଲମରିଯା ଅଲମରିଯସଙ୍ଖାତା, ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଟିଲାଭାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱୀରିଯବଲଂ।

''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱଜ୍ଜବଲଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଅନୱଜ୍ଜେନ କାଯକମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅନୱଜ୍ଜେନ ୱଚୀକମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅନୱଜ୍ଜେନ ମନୋକମ୍ମେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱଜ୍ଜବଲଂ।

''କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଗାହବଲଂ? ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂନି – ଦାନଂ, ପେଯ୍ୟୱଜ୍ଜଂ, ଅତ୍ଥଚରିଯା, ସମାନତ୍ତତା। ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାନାନଂ ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମଦାନଂ। ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପେଯ୍ୟୱଜ୍ଜାନଂ ଯଦିଦଂ ଅତ୍ଥିକସ୍ସ ଓହିତସୋତସ୍ସ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି। ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ଥଚରିଯାନଂ ଯଦିଦଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧଂ ସଦ୍ଧାସମ୍ପଦାଯ ସମାଦପେତି ନିୱେସେତି ପତିଟ୍ଠାପେତି, ଦୁସ୍ସୀଲଂ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ… ପେ… ମଚ୍ଛରିଂ ଚାଗସମ୍ପଦାଯ…ପେ… ଦୁପ୍ପଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦାଯ ସମାଦପେତି ନିୱେସେତି ପତିଟ୍ଠାପେତି। ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମାନତ୍ତତାନଂ ଯଦିଦଂ ସୋତାପନ୍ନୋ ସୋତାପନ୍ନସ୍ସ ସମାନତ୍ତୋ, ସକଦାଗାମୀ ସକଦାଗାମିସ୍ସ ସମାନତ୍ତୋ, ଅନାଗାମୀ ଅନାଗାମିସ୍ସ ସମାନତ୍ତୋ, ଅରହା ଅରହତୋ ସମାନତ୍ତୋ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଗାହବଲଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରି ବଲାନି।

''ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୂହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯସାୱକୋ ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ସମତିକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ଆଜୀୱିକଭଯଂ, ଅସିଲୋକଭଯଂ, ପରିସସାରଜ୍ଜଭଯଂ, ମରଣଭଯଂ , ଦୁଗ୍ଗତିଭଯଂ। ସ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ନାହଂ ଆଜୀୱିକଭଯସ୍ସ ଭାଯାମି। କିସ୍ସାହଂ ଆଜୀୱିକଭଯସ୍ସ ଭାଯିସ୍ସାମି? ଅତ୍ଥି ମେ ଚତ୍ତାରି ବଲାନି – ପଞ୍ଞାବଲଂ, ୱୀରିଯବଲଂ, ଅନୱଜ୍ଜବଲଂ, ସଙ୍ଗାହବଲଂ। ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଖୋ ଆଜୀୱିକଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। କୁସୀତୋ ଆଜୀୱିକଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। ସାୱଜ୍ଜକାଯକମ୍ମନ୍ତୱଚୀକମ୍ମନ୍ତମନୋକମ୍ମନ୍ତୋ ଆଜୀୱିକଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। ଅସଙ୍ଗାହକୋ ଆଜୀୱିକଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। ନାହଂ ଅସିଲୋକଭଯସ୍ସ ଭାଯାମି…ପେ… ନାହଂ ପରିସସାରଜ୍ଜଭଯସ୍ସ ଭାଯାମି…ପେ… ନାହଂ ମରଣଭଯସ୍ସ ଭାଯାମି…ପେ… ନାହଂ ଦୁଗ୍ଗତିଭଯସ୍ସ ଭାଯାମି। କିସ୍ସାହଂ ଦୁଗ୍ଗତିଭଯସ୍ସ ଭାଯିସ୍ସାମି? ଅତ୍ଥି ମେ ଚତ୍ତାରି ବଲାନି – ପଞ୍ଞାବଲଂ, ୱୀରିଯବଲଂ, ଅନୱଜ୍ଜବଲଂ, ସଙ୍ଗାହବଲଂ। ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଖୋ ଦୁଗ୍ଗତିଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। କୁସୀତୋ ଦୁଗ୍ଗତିଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। ସାୱଜ୍ଜକାଯକମ୍ମନ୍ତୱଚୀକମ୍ମନ୍ତମନୋକମ୍ମନ୍ତୋ ଦୁଗ୍ଗତିଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। ଅସଙ୍ଗାହକୋ ଦୁଗ୍ଗତିଭଯସ୍ସ ଭାଯେଯ୍ୟ। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୂହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯସାୱକୋ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ସମତିକ୍କନ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସେୱନାସୁତ୍ତଂ

୬। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି…ପେ… ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

''ପୁଗ୍ଗଲୋପି , ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପି। ଚୀୱରମ୍ପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି

ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ପିଣ୍ଡପାତୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପି। ସେନାସନମ୍ପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ଗାମନିଗମୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପି। ଜନପଦପଦେସୋପି ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପି।

'''ପୁଗ୍ଗଲୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପୁଗ୍ଗଲଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି; ଯେ ଚ ଖୋ ମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା ତେ ଚ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି; ଯସ୍ସ ଚମ୍ହି ଅତ୍ଥାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସୋ ଚ ମେ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ନ ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତୀ'ତି, ତେନାୱୁସୋ, ପୁଗ୍ଗଲେନ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ରତ୍ତିଭାଗଂ ୱା ଦିୱସଭାଗଂ ୱା ସଙ୍ଖାପି ଅନାପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ ନାନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ।

''ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପୁଗ୍ଗଲଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି; ଯେ ଚ ଖୋ ମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା ତେ ଚ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି; ଯସ୍ସ ଚମ୍ହି ଅତ୍ଥାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସୋ ଚ ମେ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ନ ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତୀ'ତି, ତେନାୱୁସୋ, ପୁଗ୍ଗଲେନ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଙ୍ଖାପି ଅନାପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ ନାନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ।

''ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପୁଗ୍ଗଲଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି; ଯେ ଚ ଖୋ ମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା ତେ ଚ କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି; ଯସ୍ସ ଚମ୍ହି ଅତ୍ଥାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସୋ ଚ ମେ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତୀ'ତି, ତେନାୱୁସୋ, ପୁଗ୍ଗଲେନ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଙ୍ଖାପି ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ ନ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ।

''ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପୁଗ୍ଗଲଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି; ଯେ ଚ ଖୋ ମେ ପବ୍ବଜିତେନ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରା ସମୁଦାନେତବ୍ବା ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା ତେ ଚ ଅପ୍ପକସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତି; ଯସ୍ସ ଚମ୍ହି ଅତ୍ଥାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସୋ ଚ ମେ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତୀ'ତି, ତେନାୱୁସୋ, ପୁଗ୍ଗଲେନ ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଯାୱଜୀୱଂ ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ ନ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ ଅପି ପନୁଜ୍ଜମାନେନ [ପଣୁଜ୍ଜମାନେନ (?)]। 'ପୁଗ୍ଗଲୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଚୀୱରମ୍ପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଚୀୱରଂ – 'ଇଦଂ ଖୋ ମେ ଚୀୱରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପଂ ଚୀୱରଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ । ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଚୀୱରଂ – 'ଇଦଂ ଖୋ ମେ ଚୀୱରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପଂ ଚୀୱରଂ ସେୱିତବ୍ବଂ। 'ଚୀୱରମ୍ପି , ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ପିଣ୍ଡପାତୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପିଣ୍ଡପାତଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପିଣ୍ଡପାତଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। 'ପିଣ୍ଡପାତୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ସେନାସନମ୍ପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ସେନାସନଂ – ''ଇଦଂ ଖୋ ମେ ସେନାସନଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପଂ ସେନାସନଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ସେନାସନଂ – 'ଇଦଂ ଖୋ ମେ ସେନାସନଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି , କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପଂ ସେନାସନଂ ସେୱିତବ୍ବଂ। 'ସେନାସନମ୍ପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଗାମନିଗମୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଗାମନିଗମଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ଗାମନିଗମଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ଗାମନିଗମୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଗାମନିଗମଂ – 'ଇମଂ ଖୋ, ମେ ଗାମନିଗମଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ଗାମନିଗମୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। 'ଗାମନିଗମୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଜନପଦପଦେସୋପି , ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଜନପଦପଦେସଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ଜନପଦପଦେସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ଜନପଦପଦେସୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ଜନପଦପଦେସଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ଜନପଦପଦେସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ଜନପଦପଦେସୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। 'ଜନପଦପଦେସୋପି, ଆୱୁସୋ, ଦୁୱିଧେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ସେୱିତବ୍ବୋପି ଅସେୱିତବ୍ବୋପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସୁତୱାସୁତ୍ତଂ

୭। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ। ଅଥ ଖୋ ସୁତୱା ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୁତୱା ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଏକମିଦାହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଯଂ ଭଗୱା ଇଧେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଗିରିବ୍ବଜେ। ତତ୍ର ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – 'ଯୋ ସୋ, ସୁତୱା [ସୁତୱ (ସ୍ୟା।)], ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ସୋ ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଅଜ୍ଝାଚରିତୁଂ – ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱିତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ପଜାନମୁସା [ସମ୍ପଜାନଂ ମୁସା (କ। ସୀ।)] ଭାସିତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସେଯ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ ଅଗାରିଯଭୂତୋ'ତି। କଚ୍ଚି ମେତଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସୁସ୍ସୁତଂ ସୁଗ୍ଗହିତଂ ସୁମନସିକତଂ ସୂପଧାରିତ''ନ୍ତି?

''ତଗ୍ଘ ତେ ଏତଂ, ସୁତୱା, ସୁସ୍ସୁତଂ ସୁଗ୍ଗହିତଂ ସୁମନସିକତଂ ସୂପଧାରିତଂ। ପୁବ୍ବେ ଚାହଂ, ସୁତୱା, ଏତରହି ଚ ଏୱଂ ୱଦାମି – 'ଯୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ସୋ ନୱ ଠାନାନି ଅଜ୍ଝାଚରିତୁଂ – ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱିତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସେଯ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ ଅଗାରିଯଭୂତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦାଗତିଂ ଗନ୍ତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଦୋସାଗତିଂ ଗନ୍ତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ମୋହାଗତିଂ ଗନ୍ତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଯାଗତିଂ ଗନ୍ତୁଂ'। ପୁବ୍ବେ ଚାହଂ, ସୁତୱା, ଏତରହି ଚ ଏୱଂ ୱଦାମି – 'ଯୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ସୋ ଇମାନି ନୱ ଠାନାନି ଅଜ୍ଝାଚରିତୁ'''ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ସଜ୍ଝସୁତ୍ତଂ

୮। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ରାଜଗହେ ୱିହରତି ଗିଜ୍ଝକୂଟେ ପବ୍ବତେ। ଅଥ ଖୋ ସଜ୍ଝୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସଜ୍ଝୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଏକମିଦାହଂ, ଭନ୍ତେ, ସମଯଂ ଭଗୱା ଇଧେୱ ରାଜଗହେ ୱିହରାମି ଗିରିବ୍ବଜେ। ତତ୍ର ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ – 'ଯୋ ସୋ, ସଜ୍ଝ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ

ସମ୍ମଦଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ସୋ ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଅଜ୍ଝାଚରିତୁଂ – ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱିତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସେଯ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ ଅଗାରିଯଭୂତୋ’ତି। କଚ୍ଚି ମେତଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସୁସ୍ସୁତଂ ସୁଗ୍ଗହିତଂ ସୁମନସିକତଂ ସୂପଧାରିତ’’ନ୍ତି?

‘‘ତଗ୍ଘ ତେ ଏତଂ, ସଜ୍ଝ, ସୁସ୍ସୁତଂ ସୁଗ୍ଗହିତଂ ସୁମନସିକତଂ ସୂପଧାରିତଂ। ପୁବ୍ବେ ଚାହଂ, ସଜ୍ଝ , ଏତରହି ଚ ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ଯୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ସୋ ନୱ ଠାନାନି ଅଜ୍ଝାଚରିତୁଂ – ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଣଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେତୁଂ…ପେ… ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ସେଯ୍ୟଥାପି ପୁବ୍ବେ ଅଗାରିଯଭୂତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତୁଂ, ଅଭବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତୁଂ’। ପୁବ୍ବେ ଚାହଂ, ସଜ୍ଝ, ଏତରହି ଚ ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ଯୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରହଂ ଖୀଣାସୱୋ ୱୁସିତୱା କତକରଣୀଯୋ ଓହିତଭାରୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥୋ ପରିକ୍ଖୀଣଭୱସଂଯୋଜନୋ ସମ୍ମଦଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ, ଅଭବ୍ବୋ ସୋ ଇମାନି ନୱ ଠାନାନି ଅଜ୍ଝାଚରିତୁ’’’ନ୍ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପୁଗ୍ଗଲସୁତ୍ତଂ

୯। ‘‘ନୱଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ। କତମେ ନୱ? ଅରହା, ଅରହତ୍ତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅନାଗାମୀ, ଅନାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ସକଦାଗାମୀ, ସକଦାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ , ସୋତାପନ୍ନୋ, ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱ ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମି’’ନ୍ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଆହୁନେଯ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୧୦। ‘‘ନୱଯିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେଯ୍ୟା ପାହୁନେଯ୍ୟା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟା ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯା ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ। କତମେ ନୱ? ଅରହା, ଅରହତ୍ତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ଅନାଗାମୀ, ଅନାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ସକଦାଗାମୀ, ସକଦାଗାମିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ସୋତାପନ୍ନୋ, ସୋତାପତ୍ତିଫଲସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଟିପନ୍ନୋ, ଗୋତ୍ରଭୂ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱ ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେଯ୍ୟା…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’’ତି। ଦସମଂ।

ସମ୍ବୋଧିୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସମ୍ବୋଧି ନିସ୍ସଯୋ ଚେୱ, ମେଘିଯ ନନ୍ଦକଂ ବଲଂ;

ସେୱନା ସୁତୱା ସଜ୍ଝୋ, ପୁଗ୍ଗଲୋ ଆହୁନେଯ୍ୟେନ ଚାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ସୀହନାଦୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୀହନାଦସୁତ୍ତଂ

୧୧। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ୱୁଟ୍ଠୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱସ୍ସାୱାସୋ। ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ଜନପଦଚାରିକଂ ପକ୍କମିତୁ’’ନ୍ତି। ‘‘ଯସ୍ସଦାନି ତ୍ୱଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତେ ସାରିପୁତ୍ତେ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଆଯସ୍ମା ମଂ, ଭନ୍ତେ, ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କନ୍ତୋ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଏହି ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ମମ ୱଚନେନ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେହି – ‘ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଆମନ୍ତେତୀ’’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱତୋ ପଟିସ୍ସୁତ୍ୱା ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସତ୍ଥା ତଂ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଆମନ୍ତେତୀ’’ତି। ‘‘ଏୱମାୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା ଚ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ [ମହାମୋଗ୍ଗଲାନୋ (କ।)] ଆଯସ୍ମା ଚ ଆନନ୍ଦୋ ଅୱାପୁରଣଂ [ଅପାପୁରଣଂ (ସ୍ୟା। କ।)] ଆଦାଯ ୱିହାରେ ଆହିଣ୍ଡନ୍ତି [ୱିହାରେନ ୱିହାରଂ ଅନ୍ୱାହିଣ୍ଡନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।), ୱିହାରଂ ଆହିଣ୍ଡନ୍ତି (ସ୍ୟା।)] – ‘‘ଅଭିକ୍କମଥାଯସ୍ମନ୍ତୋ, ଅଭିକ୍କମଥାଯସ୍ମନ୍ତୋ! ଇଦାନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୀହନାଦଂ ନଦିସ୍ସତୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଧ ତେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଞ୍ଞତରୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଖୀଯନଧମ୍ମଂ ଆପନ୍ନୋ – ‘ଆଯସ୍ମା ମଂ, ଭନ୍ତେ, ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜଚାରିକଂ ପକ୍କନ୍ତୋ’’’ତି।

‘‘ଯସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାଯେ କାଯଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ପଥୱିଯଂ ସୁଚିମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି ଅସୁଚିମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି ଗୂଥଗତମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି ମୁତ୍ତଗତମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି ଖେଳଗତମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି ପୁବ୍ବଗତମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି ଲୋହିତଗତମ୍ପି ନିକ୍ଖିପନ୍ତି, ନ ଚ ତେନ ପଥୱୀ ଅଟ୍ଟୀଯତି ୱା ହରାଯତି ୱା ଜିଗୁଚ୍ଛତି ୱା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ପଥୱୀସମେନ ଚେତସା ୱିହରାମି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ। ଯସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାଯେ କାଯଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ଆପସ୍ମିଂ ସୁଚିମ୍ପି ଧୋୱନ୍ତି ଅସୁଚିମ୍ପି ଧୋୱନ୍ତି ଗୂଥଗତମ୍ପି… ମୁତ୍ତଗତମ୍ପି… ଖେଳଗତମ୍ପି… ପୁବ୍ବଗତମ୍ପି… ଲୋହିତଗତମ୍ପି ଧୋୱନ୍ତି, ନ ଚ ତେନ ଆପୋ ଅଟ୍ଟୀଯତି ୱା ହରାଯତି ୱା ଜିଗୁଚ୍ଛତି ୱା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆପୋସମେନ ଚେତସା ୱିହରାମି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ। ଯସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାଯେ କାଯଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ତେଜୋ ସୁଚିମ୍ପି ଡହତି ଅସୁଚିମ୍ପି ଡହତି ଗୂଥଗତମ୍ପି… ମୁତ୍ତଗତମ୍ପି… ଖେଳଗତମ୍ପି… ପୁବ୍ବଗତମ୍ପି… ଲୋହିତଗତମ୍ପି ଡହତି, ନ ଚ ତେନ ତେଜୋ ଅଟ୍ଟୀଯତି ୱା ହରାଯତି ୱା ଜିଗୁଚ୍ଛତି ୱା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ , ଭନ୍ତେ, ତେଜୋସମେନ ଚେତସା ୱିହରାମି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ। ଯସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାଯେ କାଯଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟ।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ୱାଯୋ ସୁଚିମ୍ପି ଉପୱାଯତି ଅସୁଚିମ୍ପି ଉପୱାଯତି ଗୂଥଗତମ୍ପି… ମୁତ୍ତଗତମ୍ପି… ଖେଳଗତମ୍ପି… ପୁବ୍ବଗତମ୍ପି… ଲୋହିତଗତମ୍ପି ଉପୱାଯତି, ନ ଚ ତେନ ୱାଯୋ ଅଟ୍ଟୀଯତି ୱା ହରାଯତି ୱା ଜିଗୁଚ୍ଛତି ୱା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ୱାଯୋସମେନ ଚେତସା ୱିହରାମି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ। ଯସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାଯେ କାଯଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେଯ୍ୟ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭନ୍ତେ, ରଜୋହରଣଂ ସୁଚିମ୍ପି ପୁଞ୍ଛତି ଅସୁଚିମ୍ପି ପୁଞ୍ଛତି ଗୂଥଗତମ୍ପି... ମୁତ୍ତଗତମ୍ପି... ଖେଳଗତମ୍ପି... ପୁବ୍ବଗତମ୍ପି... ଲୋହିତଗତମ୍ପି ପୁଞ୍ଛତି, ନ ଚ ତେନ ରଜୋହରଣଂ ଅଟ୍ଟୀୟତି ୱା ହରାୟତି ୱା ଜିଗୁଚ୍ଛତି ୱା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ରଜୋହରଣସମେନ ଚେତସା ୱିହରାମି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ। ୟସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାୟେ କାୟଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ଚଣ୍ଡାଲକୁମାରକୋ ୱା ଚଣ୍ଡାଲକୁମାରିକା ୱା କଳୋପିହତ୍ଥୋ ନନ୍ତକୱାସୀ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପୱିସନ୍ତୋ ନୀଚଚିତ୍ତଂୟେୱ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ପୱିସତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଚଣ୍ଡାଲକୁମାରକଚଣ୍ଡାଲକୁମାରିକାସମେନ ଚେତସା ୱିହରାମି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ। ୟସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାୟେ କାୟଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ଉସଭୋ ଛିନ୍ନୱିସାଣୋ ସୂରତୋ ସୁଦନ୍ତୋ ସୁୱିନୀତୋ ରଥିୟାୟ ରଥିୟଂ ସିଙ୍ଘାଟକେନ ସିଙ୍ଘାଟକଂ ଅନ୍ୱାହିଣ୍ଡନ୍ତୋ ନ କିଞ୍ଚି ହିଂସତି ପାଦେନ ୱା ୱିସାଣେନ ୱା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଉସଭଛିନ୍ନୱିସାଣସମେନ ଚେତସା ୱିହରାମି ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ। ୟସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାୟେ କାୟଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ୟୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ସୀସଂନ୍ହାତୋ ଅହିକୁଣପେନ ୱା କୁକ୍କୁରକୁଣପେନ ୱା ମନୁସ୍ସକୁଣପେନ ୱା କଣ୍ଠେ ଆସତ୍ତେନ ଅଟ୍ଟୀୟେୟ୍ୟ ହରାୟେୟ୍ୟ ଜିଗୁଚ୍ଛେୟ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମିନା ପୂତିକାୟେନ ଅଟ୍ଟୀୟାମି ହରାୟାମି ଜିଗୁଚ୍ଛାମି। ୟସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାୟେ କାୟଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭନ୍ତେ, ପୁରିସୋ ମେଦକଥାଲିକଂ ପରିହରେୟ୍ୟ ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦଂ ଉଗ୍ଘରନ୍ତଂ ପଗ୍ଘରନ୍ତଂ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମଂ କାୟଂ ପରିହରାମି ଛିଦ୍ଦାୱଛିଦ୍ଦଂ ଉଗ୍ଘରନ୍ତଂ ପଗ୍ଘରନ୍ତଂ। ୟସ୍ସ ନୂନ, ଭନ୍ତେ, କାୟେ କାୟଗତାସତି ଅନୁପଟ୍ଠିତା ଅସ୍ସ, ସୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞତରଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିଂ ଆସଜ୍ଜ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜ ଚାରିକଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅଚ୍ଚୟୋ ମଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଚ୍ଚଗମା ୟଥାବାଲଂ ୟଥାମୂଳ୍ହଂ ୟଥାଅକୁସଲଂ, ୟୋ ଅହଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଅସତା ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖିଂ। ତସ୍ସ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଅଚ୍ଚୟଂ ଅଚ୍ଚୟତୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୁ ଆୟତିଂ ସଂୱରାୟା’’ତି। ‘‘ତଗ୍ଘ ତଂ [ତ୍ୱଂ (ସୀ। ପୀ।)], ଭିକ୍ଖୁ, ଅଚ୍ଚୟୋ ଅଚ୍ଚଗମା ୟଥାବାଲଂ ୟଥାମୂଳ୍ହଂ ୟଥାଅକୁସଲଂ, ୟୋ ତ୍ୱଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଅସତା ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖି। ୟତୋ ଚ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଭିକ୍ଖୁ, ଅଚ୍ଚୟଂ ଅଚ୍ଚୟତୋ ଦିସ୍ୱା ୟଥାଧମ୍ମଂ ପଟିକରୋସି, ତଂ ତେ ମୟଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମ। ୱୁଦ୍ଧିହେସା, ଭିକ୍ଖୁ, ଅରିୟସ୍ସ ୱିନୟେ ୟୋ ଅଚ୍ଚୟଂ ଅଚ୍ଚୟତୋ ଦିସ୍ୱା ୟଥାଧମ୍ମଂ ପଟିକରୋତି ଆୟତିଂ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଖମ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇମସ୍ସ ମୋଘପୁରିସସ୍ସ, ପୁରା ତସ୍ସ ତତ୍ଥେୱ ସତ୍ତଧା ମୁଦ୍ଧା ଫଲତୀ’’ତି [ଫଲିସ୍ସତୀତି (କ। ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। କ।) ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ‘‘ଫଲତୀତି’’ ଇଚ୍ଚେୱ ଦିସ୍ସତି]। ‘‘ଖମାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ତସ୍ସ ଆୟସ୍ମତୋ ସଚେ ମଂ ସୋ ଆୟସ୍ମା ଏୱମାହ – ‘ଖମତୁ ଚ ମେ ସୋ ଆୟସ୍ମା’’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ସୌପାଦିସେସସୁତ୍ତଂ

୧୨। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ସାୱତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାୱିସି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅତିପ୍ପଗୋ ଖୋ ତାୱ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତୁଂ, ୟଂନୂନାହଂ ୟେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ୟେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନାନଂ ସନ୍ନିପତିତାନଂ ଅଯମନ୍ତରାକଥା ଉଦପାଦି – ''ଯୋ ହି କୋଚି, ଆୱୁସୋ, ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କରୋତି, ସବ୍ବୋ ସୋ ଅପରିମୁତ୍ତୋ ନିରଯା ଅପରିମୁତ୍ତୋ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯା ଅପରିମୁତ୍ତୋ ପେତ୍ତିୱିସଯା ଅପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା''ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦି ନପ୍ପଟିକ୍କୋସି। ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କାମି – ''ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନିସ୍ସାମୀ''ତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଇଧାହଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ସାୱତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଭନ୍ତେ, ଏତଦହୋସି – 'ଅତିପ୍ପଗୋ ଖୋ ତାୱ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ; ଯଂନୂନାହଂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟ'ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂ। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନାନଂ ସନ୍ନିପତିତାନଂ ଅଯମନ୍ତରାକଥା ଉଦପାଦି – 'ଯୋ ହି କୋଚି, ଆୱୁସୋ, ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କରୋତି, ସବ୍ବୋ ସୋ ଅପରିମୁତ୍ତୋ ନିରଯା ଅପରିମୁତ୍ତୋ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯା ଅପରିମୁତ୍ତୋ ପେତ୍ତିୱିସଯା ଅପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା'ତି। ଅଥ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିଂ ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିଂ। ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କମିଂ – 'ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନିସ୍ସାମୀ'''ତି।

''କେ ଚ [କେଚି (ସ୍ୟା। ପୀ।), ତେ ଚ (କ।)], ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା, କେ ଚ [କେଚି (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।) ଅ। ନି। ୬।୪୪ ପାଠଇଯା ସଂସନ୍ଦେତବ୍ବଂ] ସୌପାଦିସେସଂ ୱା 'ସୌପାଦିସେସୋ'ତି ଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଅନୁପାଦିସେସଂ ୱା 'ଅନୁପାଦିସେସୋ'ତି ଜାନିସ୍ସନ୍ତି''!

''ନୱଯିମେ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପୁଗ୍ଗଲା ସୌପାଦିସେସା କାଲଂ କୁରୁମାନା ପରିମୁତ୍ତା ନିରଯା ପରିମୁତ୍ତା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯା ପରିମୁତ୍ତା ପେତ୍ତିୱିସଯା ପରିମୁତ୍ତା ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା। କତମେ ନୱ? ଇଧ , ସାରିପୁତ୍ତ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ ହୋତି, ସମାଧିସ୍ମିଂ ପରିପୂରକାରୀ , ପଞ୍ଞାଯ ମତ୍ତସୋ କାରୀ। ସୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଅନ୍ତରାପରିନିବ୍ବାଯୀ ହୋତି। ଅଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ , ପଠମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କୁରୁମାନୋ ପରିମୁତ୍ତୋ ନିରଯା ପରିମୁତ୍ତୋ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯା ପରିମୁତ୍ତୋ ପେତ୍ତିୱିସଯା ପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା।

''ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ ହୋତି, ସମାଧିସ୍ମିଂ ପରିପୂରକାରୀ, ପଞ୍ଞାଯ ମତ୍ତସୋ କାରୀ। ସୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଉପହଚ୍ଚପରିନିବ୍ବାଯୀ ହୋତି…ପେ… ଅସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାଯୀ ହୋତି…ପେ… ସସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାଯୀ ହୋତି…ପେ… ଉଦ୍ଧଂସୋତୋ ହୋତି ଅକନିଟ୍ଠଗାମୀ। ଅଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ପଞ୍ଚମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କୁରୁମାନୋ ପରିମୁତ୍ତୋ ନିରଯା ପରିମୁତ୍ତୋ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯା ପରିମୁତ୍ତୋ ପେତ୍ତିୱିସଯା ପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା।

''ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ ହୋତି, ସମାଧିସ୍ମିଂ ମତ୍ତସୋ କାରୀ, ପଞ୍ଞାଯ ମତ୍ତସୋ କାରୀ। ସୋ ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ରାଗଦୋସମୋହାନଂ ତନୁତ୍ତା ସକଦାଗାମୀ ହୋତି, ସକିଦେୱ ଇମଂ ଲୋକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରୋତି। ଅଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଛଟ୍ଠୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କୁରୁମାନୋ ପରିମୁତ୍ତୋ ନିରଯା…ପେ… ପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା।

''ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ ହୋତି, ସମାଧିସ୍ମିଂ ମତ୍ତସୋ କାରୀ, ପଞ୍ଞାଯ ମତ୍ତସୋ କାରୀ। ସୋ ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଏକବୀଜୀ ହୋତି, ଏକଂଯେୱ ମାନୁସକଂ ଭୱଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରୋତି। ଅଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସତ୍ତମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କୁରୁମାନୋ ପରିମୁତ୍ତୋ ନିରଯା…ପେ… ପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା।

''ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ ହୋତି, ସମାଧିସ୍ମିଂ ମତ୍ତସୋ କାରୀ, ପଞ୍ଞାଯ ମତ୍ତସୋ କାରୀ। ସୋ ତିଣ୍ଣଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା କୋଲଂକୋଲୋ ହୋତି, ଦ୍ୱେ ୱା ତୀଣି ୱା କୁଲାନି ସନ୍ଧାୱିତ୍ୱା ସଂସରିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରୋତି। ଅଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଟ୍ଠମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କୁରୁମାନୋ ପରିମୁତ୍ତୋ ନିରଯା…ପେ… ପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା।

''ପୁନ ଚପରଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ ହୋତି, ସମାଧିସ୍ମିଂ ମତ୍ତସୋ କାରୀ, ପଞ୍ଞାୟ ମତ୍ତସୋ କାରୀ। ସୋ ତିଣ୍ଣଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମୋ ହୋତି, ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମଂ ଦେୱେ ଚ ମନୁସ୍ସେ ଚ ସନ୍ଧାୱିତ୍ୱା ସଂସରିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତଂ କରୋତି। ଅୟଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନୱମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୌପାଦିସେସୋ କାଲଂ କୁରୁମାନୋ ପରିମୁତ୍ତୋ ନିରୟା ପରିମୁତ୍ତୋ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିୟା ପରିମୁତ୍ତୋ ପେତ୍ତିୱିସୟା ପରିମୁତ୍ତୋ ଅପାୟଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା।

''କେ ଚ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା, କେ ଚ ସୌପାଦିସେସଂ ୱା 'ସୌପାଦିସେସୋ'ତି ଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଅନୁପାଦିସେସଂ ୱା 'ଅନୁପାଦିସେସୋ'ତି ଜାନିସ୍ସନ୍ତି! ଇମେ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ନୱ ପୁଗ୍ଗଲା ସୌପାଦିସେସା କାଲଂ କୁରୁମାନା ପରିମୁତ୍ତା ନିରୟା ପରିମୁତ୍ତା ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିୟା ପରିମୁତ୍ତା ପେତ୍ତିୱିସୟା ପରିମୁତ୍ତା ଅପାୟଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତା। ନ ତାୱାୟଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଧମ୍ମପରିୟାୟୋ ପଟିଭାସି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପାସକାନଂ ଉପାସିକାନଂ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମାୟିମଂ ଧମ୍ମପରିୟାୟଂ ସୁତ୍ୱା ପମାଦଂ ଆହରିଂସୂତି [ଆହରିଂସୁ (ସୀ। ପୀ।)]। ଅପି ଚ ମୟା [ଅପି ଚାୟଂ (?)], ସାରିପୁତ୍ତ, ଧମ୍ମପରିୟାୟୋ ପଞ୍ହାଧିପ୍ପାୟେନ ଭାସିତୋ''ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। କୋଟ୍ଠିକସୁତ୍ତଂ

୧୩। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାକୋଟ୍ଠିକୋ [ମହାକୋଟ୍ଠିତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଯେନାୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାକୋଟ୍ଠିକୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ସମ୍ପରାୟୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ସୁଖୱେଦନୀୟଂ [ସୁଖୱେଦନିୟଂ (କ।) ମ। ନି। ୩।୮ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନୀୟଂ [ଦୁକ୍ଖୱେଦନିୟଂ (କ।)] ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ସୁଖୱେଦନୀୟଂ [ସୁଖୱେଦନିୟଂ (କ।) ମ। ନି। ୩।୮ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନୀୟଂ [ଦୁକ୍ଖୱେଦନିୟଂ (କ।)] ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ପନାୱୁସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ସୁଖୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ପରିପକ୍କୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଅପରିପକ୍କୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ଅପରିପକ୍କୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ପରିପକ୍କୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ବହୁୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଅପ୍ପୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ , 'ୟଂ କମ୍ମଂ ଅପ୍ପୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ବହୁୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଅୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି? ''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, 'ୟଂ କମ୍ମଂ ଅୱେଦନୀୟଂ, ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ୱେଦନୀୟଂ ହୋତୂ'ତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି?

''ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ''।

'''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ସମ୍ପରାଯୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ସମ୍ପରାଯୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି , ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ସୁଖୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ସୁଖୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ପରିପକ୍କୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଅପରିପକ୍କୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ଅପରିପକ୍କୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ପରିପକ୍କୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ବହୁୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଅପ୍ପୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ଅପ୍ପୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ବହୁୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ଅୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି , ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଯଂ କମ୍ମଂ ଅୱେଦନୀଯଂ ତଂ ମେ କମ୍ମଂ ୱେଦନୀଯଂ ହୋତୂତି, ଏତସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ନୋ ହିଦଂ, ଆୱୁସୋ'ତି ୱଦେସି। ଅଥ କିମତ୍ଥଂ ଚରହାୱୁସୋ, ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି?

''ଯଂ ଖ୍ୱସ୍ସ [ଯଂ ଖୋ (କ।)], ଆୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞାତଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅପ୍ପତ୍ତଂ ଅସଚ୍ଛିକତଂ ଅନଭିସମେତଂ, ତସ୍ସ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ପତ୍ତିଯା ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ଅଭିସମଯାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି [ୱୁସ୍ସତି (ସ୍ୟା।)]। (''କିଂ ପନସ୍ସାୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞାତଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅପ୍ପତ୍ତଂ ଅସଚ୍ଛିକତଂ ଅନଭିସମେତଂ, ଯସ୍ସ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ପତ୍ତିଯା ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ଅଭିସମଯାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି?) [( ) ସ୍ୟା। କ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନତ୍ଥି] '''ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ'ନ୍ତି ଖ୍ୱସ୍ସ [ଖୋ ଯଂ (କ।)], ଆୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞାତଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅପ୍ପତ୍ତଂ ଅସଚ୍ଛିକତଂ ଅନଭିସମେତଂ। ତସ୍ସ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ପତ୍ତିଯା ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ଅଭିସମଯାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତି। ଅଯଂ 'ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ'ତି ଖ୍ୱସ୍ସ, ଆୱୁସୋ…ପେ… 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ'ତି ଖ୍ୱସ୍ସ, ଆୱୁସୋ… ପେ… 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା'ତି ଖ୍ୱସ୍ସ, ଆୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞାତଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅପ୍ପତ୍ତଂ ଅସଚ୍ଛିକତଂ ଅନଭିସମେତଂ। ତସ୍ସ ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ପତ୍ତିଯା ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ଅଭିସମଯାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତି। ଇଦଂ ଖ୍ୱସ୍ସ [ଇତି ଖୋ ଯଂ (କ।)], ଆୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞାତଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଅପ୍ପତ୍ତଂ ଅସଚ୍ଛିକତଂ ଅନଭିସମେତଂ। ତସ୍ସ [ଯସ୍ସ (?)] ଞାଣାଯ ଦସ୍ସନାଯ ପତ୍ତିଯା ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ଅଭିସମଯାଯ ଭଗୱତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ୱୁସ୍ସତୀ''ତି। ତତିଯଂ।

୪। ସମିଦ୍ଧିସୁତ୍ତଂ

୧୪। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସମିଦ୍ଧି ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି।

ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସମିଦ୍ଧିଂ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦବୋଚ – ‘‘କିମାରମ୍ମଣା, ସମିଦ୍ଧି, ପୁରିସସ୍ସ ସଙ୍କପ୍ପୱିତକ୍କା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ନାମରୂପାରମ୍ମଣା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କ୍ୱ ନାନତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ଧାତୂସୁ, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂସମୁଦଯା’’ତି? ‘‘ଫସ୍ସସମୁଦଯା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂସମୋସରଣା’’ତି? ‘‘ୱେଦନାସମୋସରଣା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ , ସମିଦ୍ଧି, କିଂପମୁଖା’’ତି? ‘‘ସମାଧିପ୍ପମୁଖା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂଅଧିପତେଯ୍ୟା’’ତି? ‘‘ସତାଧିପତେଯ୍ୟା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂଉତ୍ତରା’’ତି? ‘‘ପଞ୍ଞୁତ୍ତରା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂସାରା’’ତି? ‘‘ୱିମୁତ୍ତିସାରା, ଭନ୍ତେ’’ତି। ‘‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂଓଗଧା’’ତି? ‘‘ଅମତୋଗଧା, ଭନ୍ତେ’’ତି।

‘‘‘କିମାରମ୍ମଣା, ସମିଦ୍ଧି, ପୁରିସସ୍ସ ସଙ୍କପ୍ପୱିତକ୍କା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀ’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ନାମରୂପାରମ୍ମଣା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କ୍ୱ ନାନତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ଧାତୂସୁ, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂସମୁଦଯା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ଫସ୍ସସମୁଦଯା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂସମୋସରଣା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ୱେଦନାସମୋସରଣା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂପମୁଖା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ସମାଧିପ୍ପମୁଖା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂଅଧିପତେଯ୍ୟା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ସତାଧିପତେଯ୍ୟା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂଉତ୍ତରା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ପଞ୍ଞୁତ୍ତରା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂସାରା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ୱିମୁତ୍ତିସାରା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ‘ତେ ପନ, ସମିଦ୍ଧି, କିଂଓଗଧା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ‘ଅମତୋଗଧା, ଭନ୍ତେ’ତି ୱଦେସି। ସାଧୁ ସାଧୁ, ସମିଦ୍ଧି! ସାଧୁ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ସମିଦ୍ଧି, ପୁଟ୍ଠୋ [ପଞ୍ହଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପୁଟ୍ଠୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି, ତେନ ଚ ମା ମଞ୍ଞୀ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଗଣ୍ଡସୁତ୍ତଂ

୧୫। ‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗଣ୍ଡୋ ଅନେକୱସ୍ସଗଣିକୋ। ତସ୍ସସ୍ସୁ ଗଣ୍ଡସ୍ସ ନୱ ୱଣମୁଖାନି ନୱ ଅଭେଦନମୁଖାନି। ତତୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଗ୍ଘରେଯ୍ୟ – ଅସୁଚିଯେୱ ପଗ୍ଘରେଯ୍ୟ, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂଯେୱ ପଗ୍ଘରେଯ୍ୟ, ଜେଗୁଚ୍ଛିଯଂଯେୱ [ଜେଗୁଚ୍ଛିଯେୱ (କ।)] ପଗ୍ଘରେଯ୍ୟ; ଯଂ କିଞ୍ଚି ପସୱେଯ୍ୟ – ଅସୁଚିଯେୱ ପସୱେଯ୍ୟ, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂଯେୱ ପସୱେଯ୍ୟ, ଜେଗୁଚ୍ଛିଯଂଯେୱ ପସୱେଯ୍ୟ।

‘‘ଗଣ୍ଡୋତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମସ୍ସେତଂ ଚାତୁମହାଭୂତିକସ୍ସ [ଚାତୁମ୍ମହାଭୂତିକସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] କାଯସ୍ସ ଅଧିୱଚନଂ ମାତାପେତ୍ତିକସମ୍ଭୱସ୍ସ ଓଦନକୁମ୍ମାସୂପଚଯସ୍ସ ଅନିଚ୍ଚୁଚ୍ଛାଦନପରିମଦ୍ଦନଭେଦନୱିଦ୍ଧଂସନଧମ୍ମସ୍ସ। ତସ୍ସସ୍ସୁ ଗଣ୍ଡସ୍ସ ନୱ ୱଣମୁଖାନି ନୱ ଅଭେଦନମୁଖାନି। ତତୋ ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଗ୍ଘରତି – ଅସୁଚିଯେୱ ପଗ୍ଘରତି, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂଯେୱ ପଗ୍ଘରତି, ଜେଗୁଚ୍ଛିଯଂଯେୱ ପଗ୍ଘରତି; ଯଂ କିଞ୍ଚି ପସୱତି – ଅସୁଚିଯେୱ ପସୱତି, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଂଯେୱ ପସୱତି, ଜେଗୁଚ୍ଛିଯଂଯେୱ ପସୱତି। ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ ନିବ୍ବିନ୍ଦଥା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସଞ୍ଞାସୁତ୍ତଂ

୧୬। ‘‘ନୱଯିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଞା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା। କତମା ନୱ ? ଅସୁଭସଞ୍ଞା, ମରଣସଞ୍ଞା, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞା [ପଟିକ୍କୂଲସଞ୍ଞା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା [ଅନଭିରତିସଞ୍ଞା (କ।) ଅ। ନି। ୫।୧୨୧-୧୨୨], ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚେ ଦୁକ୍ଖସଞ୍ଞା, ଦୁକ୍ଖେ ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ପହାନସଞ୍ଞା, ୱିରାଗସଞ୍ଞା – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱ ସଞ୍ଞା, ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। କୁଲସୁତ୍ତଂ

୧୭। ‘‘ନୱହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ କୁଲଂ ଅନୁପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ନାଲଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ, ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ନାଲଂ ନିସୀଦିତୁଂ। କତମେହି ନୱହି? ନ ମନାପେନ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେନ୍ତି, ନ ମନାପେନ ଅଭିୱାଦେନ୍ତି, ନ ମନାପେନ ଆସନଂ ଦେନ୍ତି, ସନ୍ତମସ୍ସ ପରିଗୁହନ୍ତି, ବହୁକମ୍ପି ଥୋକଂ ଦେନ୍ତି, ପଣୀତମ୍ପି ଲୂଖଂ ଦେନ୍ତି, ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦେନ୍ତି ନୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ, ନ ଉପନିସୀଦନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ, ଭାସିତମସ୍ସ ନ ସୁସ୍ସୂସନ୍ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ କୁଲଂ ଅନୁପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ନାଲଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ନାଲଂ ନିସୀଦିତୁଂ।

‘‘ନୱହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ କୁଲଂ ଅନୁପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ଅଲଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ, ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ଅଲଂ ନିସୀଦିତୁଂ। କତମେହି ନୱହି? ମନାପେନ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେନ୍ତି, ମନାପେନ ଅଭିୱାଦେନ୍ତି, ମନାପେନ ଆସନଂ ଦେନ୍ତି, ସନ୍ତମସ୍ସ ନ ପରିଗୁହନ୍ତି, ବହୁକମ୍ପି ବହୁକଂ ଦେନ୍ତି, ପଣୀତମ୍ପି ପଣୀତଂ ଦେନ୍ତି,

ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ଦେନ୍ତି ନୋ ଅସଙ୍ଘଞ୍ଚ, ଉପନିସୀଦନ୍ତି ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ, ଭାସିତମସ୍ସ ସୁସ୍ସୂସନ୍ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ କୁଲଂ ଅନୁପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ଅଲଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ, ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ଅଲଂ ନିସୀଦିତୁ’’ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ନୱଙ୍ଗୁପୋସଥସୁତ୍ତଂ

୧୮। ‘‘ନୱହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ। କଥଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ନିହିତଦଣ୍ଡା ନିହିତସତ୍ଥା ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନା ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପିନୋ ୱିହରନ୍ତି; ଅହମ୍ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରାମି। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ [ଇମିନାପି ଅଙ୍ଗେନ (କ। ସୀ।)] ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି; ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ପଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି…ପେ। …।

‘‘‘ଯାୱଜୀୱଂ ଅରହନ୍ତୋ ଉଚ୍ଚାସଯନମହାସଯନଂ ପହାଯ ଉଚ୍ଚାସଯନମହାସଯନା ପଟିୱିରତା ନୀଚସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତି – ମଞ୍ଚକେ ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ୱା; ଅହମ୍ପଜ୍ଜ ଇମଞ୍ଚ ରତ୍ତିଂ ଇମଞ୍ଚ ଦିୱସଂ ଉଚ୍ଚାସଯନମହାସଯନଂ ପହାଯ ଉଚ୍ଚାସଯନମହାସଯନା ପଟିୱିରତୋ ନୀଚସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେମି – ମଞ୍ଚକେ ୱା ତିଣସନ୍ଥାରକେ ୱା। ଇମିନାପଙ୍ଗେନ ଅରହତଂ ଅନୁକରୋମି; ଉପୋସଥୋ ଚ ମେ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଇମିନା ଅଟ୍ଠମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଝେନ [ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜେନ (କ।), ଅବ୍ଯାବଜ୍ଝେନ (?)] ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ଇମିନା ନୱମେନ ଅଙ୍ଗେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଉପୱୁତ୍ଥୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଉପୋସଥୋ ମହପ୍ଫଲୋ ହୋତି ମହାନିସଂସୋ ମହାଜୁତିକୋ ମହାୱିପ୍ଫାରୋ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଦେୱତାସୁତ୍ତଂ

୧୯। ‘‘ଇମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରତ୍ତିଂ ସମ୍ବହୁଲା ଦେୱତା ଅଭିକ୍କନ୍ତାଯ ରତ୍ତିଯା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣା କେୱଲକପ୍ପଂ ଜେତୱନଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତା ଦେୱତା ମଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଉପସଙ୍କମିଂସୁ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବେ ମନୁସ୍ସଭୂତାନଂ ପବ୍ବଜିତା ଅଗାରାନି। ତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠିମ୍ହ, ନୋ ଚ ଖୋ ଅଭିୱାଦିମ୍ହା ତା ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅପରିପୁଣ୍ଣକମ୍ମନ୍ତା ୱିପ୍ପଟିସାରିନିଯୋ ପଚ୍ଚାନୁତାପିନିଯୋ ହୀନଂ କାଯଂ ଉପପନ୍ନା’’’ତି।

‘‘ଅପରାପି ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ବହୁଲା ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଉପସଙ୍କମିଂସୁ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବେ ମନୁସ୍ସଭୂତାନଂ ପବ୍ବଜିତା ଅଗାରାନି। ତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠିମ୍ହ ଅଭିୱାଦିମ୍ହ [ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠିମ୍ହ ଚ ଅଭିୱାଦିମ୍ହ ଚ (ସ୍ୟା।)], ନୋ ଚ ତେସଂ ଆସନଂ ଅଦମ୍ହା ତା ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅପରିପୁଣ୍ଣକମ୍ମନ୍ତା ୱିପ୍ପଟିସାରିନିଯୋ ପଚ୍ଚାନୁତାପିନିଯୋ ହୀନଂ କାଯଂ ଉପପନ୍ନା’’’ତି।

‘‘ଅପରାପି ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ବହୁଲା ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଉପସଙ୍କମିଂସୁ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବେ ମନୁସ୍ସଭୂତାନଂ ପବ୍ବଜିତା ଅଗାରାନି। ତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠିମ୍ହ ଅଭିୱାଦିମ୍ହ [ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠିମ୍ହ ଚ ଅଭିୱାଦିମ୍ହ ଚ (ସ୍ୟା।)] ଆସନଂ [ଆସନଞ୍ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଅଦମ୍ହ, ନୋ ଚ ଖୋ ଯଥାସତ୍ତି ଯଥାବଲଂ ସଂୱିଭଜିମ୍ହ…ପେ… ଯଥାସତ୍ତି ଯଥାବଲଂ [ଯଥାବଲଂ ଚ (?)] ସଂୱିଭଜିମ୍ହ, ନୋ ଚ ଖୋ ଉପନିସୀଦିମ୍ହ ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ… ପେ… ଉପନିସୀଦିମ୍ହ [ଉପନିସୀଦିମ୍ହ ଚ (ସ୍ୟା।)] ଧମ୍ମସ୍ସୱନାଯ, ନୋ ଚ ଖୋ ଓହିତସୋତା ଧମ୍ମଂ ସୁଣିମ୍ହ…ପେ… ଓହିତସୋତା ଚ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିମ୍ହ, ନୋ ଚ ଖୋ ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଧାରଯିମ୍ହ…ପେ… ସୁତ୍ୱା ଚ ଧମ୍ମଂ ଧାରଯିମ୍ହ, ନୋ ଚ ଖୋ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖିମ୍ହ…ପେ… ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖିମ୍ହ, ନୋ ଚ ଖୋ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଂ ପଟିପଜ୍ଜିମ୍ହା ତା ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅପରିପୁଣ୍ଣକମ୍ମନ୍ତା ୱିପ୍ପଟିସାରିନିଯୋ ପଚ୍ଚାନୁତାପିନିଯୋ ହୀନଂ କାଯଂ ଉପପନ୍ନା’’’ତି।

‘‘ଅପରାପି ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ବହୁଲା ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘ଉପସଙ୍କମିଂସୁ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବେ ମନୁସ୍ସଭୂତାନଂ ପବ୍ବଜିତା ଅଗାରାନି। ତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠିମ୍ହ ଅଭିୱାଦିମ୍ହ [ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠିମ୍ହ ଚ ଅଭିୱାଦିମ୍ହ ଚ (ସ୍ୟା।)], ଆସନଂ [ଆସନଞ୍ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଅଦମ୍ହ, ଯଥାସତ୍ତି

ଯଥାବଲଂ [ଯଥାବଲଂ ଚ (?)] ସଂୱିଭଜିମ୍ହ, ଉପନିସୀଦିମ୍ହ [ଉପନିସୀଦିମ୍ହ ଚ (ସ୍ୟା।)] ଧମ୍ମସ୍ସୱନାୟ, ଓହିତସୋତା ଚ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିମ୍ହ, ସୁତ୍ୱା ଚ ଧମ୍ମଂ ଧାରଯିମ୍ହ, ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖିମ୍ହ, ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାୟ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଂ [ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମଞ୍ଚ (?)] ପଟିପଜ୍ଜିମ୍ହା ତା ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ପରିପୁଣ୍ଣକମ୍ମନ୍ତା ଅୱିପ୍ପଟିସାରିନିୟୋ ଅପଚ୍ଚାନୁତାପିନିୟୋ ପଣୀତଂ କାୟଂ ଉପପନ୍ନା'ତି। ଏତାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ରୁକ୍ଖମୂଲାନି ଏତାନି ସୁଞ୍ଞାଗାରାନି। ଝାୟଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମା ପମାଦତ୍ଥ, ମା ପଚ୍ଛା ୱିପ୍ପଟିସାରିନୋ ଅହୁୱତ୍ଥ ସେୟ୍ୟଥାପି ତା ପୁରିମିକା ଦେୱତା''ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ୱେଲାମସୁତ୍ତଂ

୨୦। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ଅପି ନୁ ତେ, ଗହପତି, କୁଲେ ଦାନଂ ଦୀୟତୀ''ତି? ''ଦୀୟତି ମେ, ଭନ୍ତେ, କୁଲେ ଦାନଂ; ତଞ୍ଚ ଖୋ ଲୂଖଂ କଣାଜକଂ ବିଳଙ୍ଗଦୁତିୟ''ନ୍ତି। ''ଲୂଖଞ୍ଚେପି [ଲୂଖଂ ୱାପି (ସ୍ୟା।), ଲୂଖଞ୍ଚାପି (କ।)], ଗହପତି, ଦାନଂ ଦେତି ପଣୀତଂ ୱା; ତଞ୍ଚ ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦେତି, ଅଚିତ୍ତୀକତ୍ୱା [ଅଚିତ୍ତିଂ କତ୍ୱା (କ।), ଅପଚିତ୍ତିଂ କତ୍ୱା (ସ୍ୟା।), ଅଚିତ୍ତିକତ୍ୱା (ପୀ।)] ଦେତି, ଅସହତ୍ଥା ଦେତି, ଅପୱିଦ୍ଧଂ [ଅପୱିଟ୍ଟଂ (ସ୍ୟା।)] ଦେତି, ଅନାଗମନଦିଟ୍ଠିକୋ ଦେତି। ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଦାନସ୍ସ ୱିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତତି, ନ ଉଳାରାୟ ଭତ୍ତଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି, ନ ଉଳାରାୟ ୱତ୍ଥଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି, ନ ଉଳାରାୟ ଯାନଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି, ନ ଉଳାରେସୁ ପଞ୍ଚସୁ କାମଗୁଣେସୁ ଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି। ଯେପିସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ପୁତ୍ତାତି ୱା ଦାରାତି ୱା ଦାସାତି ୱା ପେସ୍ସାତି ୱା କମ୍ମକରାତି ୱା, ତେପି ନ ସୁସ୍ସୂସନ୍ତି ନ ସୋତଂ ଓଦହନ୍ତି ନ ଅଞ୍ଞା ଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠପେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ [ଏୱଞ୍ଚେତଂ (ସ୍ୟା। କ।)], ଗହପତି, ହୋତି ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ କତାନଂ କମ୍ମାନଂ ୱିପାକୋ''।

''ଲୂଖଞ୍ଚେପି, ଗହପତି, ଦାନଂ ଦେତି ପଣୀତଂ ୱା; ତଞ୍ଚ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦେତି, ଚିତ୍ତୀକତ୍ୱା ଦେତି, ସହତ୍ଥା ଦେତି, ଅନପୱିଦ୍ଧଂ ଦେତି, ଆଗମନଦିଟ୍ଠିକୋ ଦେତି। ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଦାନସ୍ସ ୱିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତତି, ଉଳାରାୟ ଭତ୍ତଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି, ଉଳାରାୟ ୱତ୍ଥଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି, ଉଳାରାୟ ଯାନଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି, ଉଳାରେସୁ ପଞ୍ଚସୁ କାମଗୁଣେସୁ ଭୋଗାୟ ଚିତ୍ତଂ ନମତି। ଯେପିସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ପୁତ୍ତାତି ୱା ଦାରାତି ୱା ଦାସାତି ୱା ପେସ୍ସାତି ୱା କମ୍ମକରାତି ୱା, ତେପି ସୁସ୍ସୂସନ୍ତି ସୋତଂ ଓଦହନ୍ତି ଅଞ୍ଞା ଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠପେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଏୱଞ୍ହେତଂ, ଗହପତି, ହୋତି ସକ୍କଚ୍ଚଂ କତାନଂ କମ୍ମାନଂ ୱିପାକୋ।

''ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଗହପତି, ୱେଲାମୋ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅହୋସି। ସୋ ଏୱରୂପଂ ଦାନଂ ଅଦାସି ମହାଦାନଂ। ଚତୁରାସୀତି ସୁୱଣ୍ଣପାତିସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ରୂପିୟପୂରାନି , ଚତୁରାସୀତି ରୂପିୟପାତିସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ସୁୱଣ୍ଣପୂରାନି, ଚତୁରାସୀତି କଂସପାତିସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ହିରଞ୍ଞପୂରାନି , ଚତୁରାସୀତି ହତ୍ଥିସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି [ହେମଜାଲସଞ୍ଛନ୍ନାନି (ସୀ। ପୀ।)], ଚତୁରାସୀତି ରଥସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ସୀହଚମ୍ମପରିୱାରାନି ବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିୱାରାନି ଦୀପିଚମ୍ମପରିୱାରାନି ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲପରିୱାରାନି ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି ସୋୱଣ୍ଣଧଜାନି ହେମଜାଲପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନାନି, ଚତୁରାସୀତି ଧେନୁସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ଦୁକୂଲସନ୍ଧନାନି [ଦୁକୂଲସନ୍ଦସ୍ସନାନି (ସୀ।), ଦୁକୂଲସଣ୍ଡନାନି (ସ୍ୟା।), ଦୁକୂଲସନ୍ଥନାନି (ପୀ।), ଦୁହସନ୍ଦନାନି (ଦୀ। ନି। ୨।୨୬୩), ଦୁକୂଲସନ୍ଦନାନି (ତତ୍ଥ ପାଠନ୍ତରଂ)] କଂସୂପଧାରଣାନି, ଚତୁରାସୀତି କଞ୍ଞାସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲାୟୋ [ଆମୁକ୍କମଣିକୁଣ୍ଡଲାୟୋ (?)], ଚତୁରାସୀତି ପଲ୍ଲଙ୍କସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ଗୋନକତ୍ଥତାନି ପଟିକତ୍ଥତାନି ପଟଲିକତ୍ଥତାନି କଦଲିମିଗପୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣାନି ସଉତ୍ତରଚ୍ଛଦାନି ଉଭତୋଲୋହିତକୂପଧାନାନି, ଚତୁରାସୀତି ୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନି ଅଦାସି ଖୋମସୁଖୁମାନଂ କୋସେୟ୍ୟସୁଖୁମାନଂ କମ୍ବଲସୁଖୁମାନଂ କପ୍ପାସିକସୁଖୁମାନଂ, କୋ ପନ ୱାଦୋ ଅନ୍ନସ୍ସ ପାନସ୍ସ ଖଜ୍ଜସ୍ସ ଭୋଜ୍ଜସ୍ସ ଲେୟ୍ୟସ୍ସ ପେୟ୍ୟସ୍ସ, ନଜ୍ଜୋ ମଞ୍ଞେ ୱିସ୍ସନ୍ଦନ୍ତି [ୱିସ୍ସନ୍ଦତି (ସୀ। ପୀ।)]।

''ସିୟା ଖୋ ପନ ତେ, ଗହପତି, ଏୱମସ୍ସ – 'ଅଞ୍ଞୋ ନୂନ ତେନ ସମୟେନ ୱେଲାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅହୋସି, ସୋ [ଯୋ (?)] ତଂ ଦାନଂ ଅଦାସି ମହାଦାନ'ନ୍ତି। ନ ଖୋ ପନେତଂ, ଗହପତି, ଏୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅହଂ ତେନ ସମୟେନ ୱେଲାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅହୋସିଂ। ଅହଂ ତଂ ଦାନଂ ଅଦାସିଂ ମହାଦାନଂ। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ, ଗହପତି, ଦାନେ ନ କୋଚି ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟୋ ଅହୋସି, ନ ତଂ କୋଚି ଦକ୍ଖିଣଂ ୱିସୋଧେତି।

''ଯଂ, ଗହପତି, ୱେଲାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଦାନଂ ଅଦାସି ମହାଦାନଂ, ଯୋ ଚେକଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଇଦଂ ତତୋ ମହପ୍ଫଲତରଂ।

( ) [(ଯଞ୍ଚ ଗହପତି ୱେଲାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଦାନଂ ଅଦାସି ମହାଦାନଂ) (ସୀ। ପୀ।)] ''ଯୋ ଚ ସତଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ

ସକଦାଗାମିଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଇଦଂ ତତୋ ମହପ୍ଫଲତରଂ।

( ) [(ଯଞ୍ଚ ଗହପତି ୱେଲାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଦାନଂ ଅଦାସି ମହାଦାନଂ) (ସୀ। ପୀ।)] ‘‘ଯୋ ଚ ସତଂ ସକଦାଗାମୀନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ ଅନାଗାମିଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ…ପେ… ଯୋ ଚ ସତଂ ଅନାଗାମୀନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ ଅରହନ୍ତଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ସତଂ ଅରହନ୍ତାନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ … ଯୋ ଚ ସତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚ ତଥାଗତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ୱିହାରଂ କାରାପେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିୟେୟ୍ୟ – ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିଂ, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିଂ, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣିଂ, ଯୋ ଚ ଅନ୍ତମସୋ ଗନ୍ଧୋହନମତ୍ତମ୍ପି [ଗନ୍ଧୂହନମତ୍ତମ୍ପି (ସୀ।), ଗଦ୍ଦୂହନମତ୍ତମ୍ପି (ସ୍ୟା। ପୀ।) ମ। ନି। ୩।୨୧୧] ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ ଭାୱେୟ୍ୟ, ( ) [(ଯୋ ଚ ଅଚ୍ଛରାସଙ୍ଘାତମତ୍ତମ୍ପି ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞଂ ଭାୱେୟ୍ୟ) (କ।)] ଇଦଂ ତତୋ ମହପ୍ଫଲତରଂ।

‘‘ଯଞ୍ଚ, ଗହପତି, ୱେଲାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଦାନଂ ଅଦାସି ମହାଦାନଂ, ଯୋ ଚେକଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ସତଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ ସକଦାଗାମିଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ସତଂ ସକଦାଗାମୀନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ ଅନାଗାମିଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ସତଂ ଅନାଗାମୀନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ ଅରହନ୍ତଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ସତଂ ଅରହନ୍ତାନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚେକଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ସତଂ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚ ତଥାଗତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଭୋଜେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚ ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ୱିହାରଂ କାରାପେୟ୍ୟ… ଯୋ ଚ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧଞ୍ଚ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଯୋ ଚ ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିୟେୟ୍ୟ – ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଂ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣିଂ, ଯୋ ଚ ଅନ୍ତମସୋ ଗନ୍ଧୋହନମତ୍ତମ୍ପି ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ ଭାୱେୟ୍ୟ , ଯୋ ଚ ଅଚ୍ଛରାସଙ୍ଘାତମତ୍ତମ୍ପି ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞଂ ଭାୱେୟ୍ୟ, ଇଦଂ ତତୋ ମହପ୍ଫଲତର’’ନ୍ତି। ଦସମଂ।

ସୀହନାଦୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିୟୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ନାଦୋ ସୌପାଦିସେସୋ ଚ, କୋଟ୍ଠିକେନ ସମିଦ୍ଧିନା;

ଗଣ୍ଡସଞ୍ଞା କୁଲଂ ମେତ୍ତା, ଦେୱତା ୱେଲାମେନ ଚାତି।

୩। ସତ୍ତାୱାସୱଗ୍ଗୋ

୧। ଠିଠାନସୁତ୍ତଂ

୨୧। ''ତୀହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଠାନେହି ଉତ୍ତରକୁରୁକା ମନୁସ୍ସା ଦେୱେ ଚ ତାୱତିଂସେ ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ଜମ୍ବୁଦୀପକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ। କତମେହି ତୀହି? ଅମମା, ଅପରିଗ୍ଗହା, ନିଯତାଯୁକା, ୱିସେସଗୁଣା [ୱିସେସଭୁନୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୀହି ଠାନେହି ଉତ୍ତରକୁରୁକା ମନୁସ୍ସା ଦେୱେ ଚ ତାୱତିଂସେ ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ଜମ୍ବୁଦୀପକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ।

''ତୀହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଠାନେହି ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଉତ୍ତରକୁରୁକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ଜମ୍ବୁଦୀପକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ। କତମେହି ତୀହି? ଦିବ୍ବେନ ଆଯୁନା, ଦିବ୍ବେନ ୱଣ୍ଣେନ, ଦିବ୍ବେନ ସୁଖେନ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୀହି ଠାନେହି ଦେୱା ତାୱତିଂସା ଉତ୍ତରକୁରୁକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ଜମ୍ବୁଦୀପକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ।

[କଥା। ୨୭୧] ''ତୀହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଠାନେହି ଜମ୍ବୁଦୀପକା ମନୁସ୍ସା ଉତ୍ତରକୁରୁକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ଦେୱେ ଚ ତାୱତିଂସେ। କତମେହି ତୀହି? ସୂରା, ସତିମନ୍ତୋ, ଇଧ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସୋ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୀହି ଠାନେହି ଜମ୍ବୁଦୀପକା ମନୁସ୍ସା ଉତ୍ତରକୁରୁକେ ଚ ମନୁସ୍ସେ ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ଦେୱେ ଚ ତାୱତିଂସେ''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କସୁତ୍ତଂ

୨୨।[ଅ। ନି। ୩।୧୪୧] ''ତଯୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କେ ଦେସେସ୍ସାମି ତଯୋ ଚ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କେ ତଯୋ ଚ ଅସ୍ସପରସ୍ସେ [ଅସ୍ସସଦସ୍ସେ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।) ଅ। ନି। ୩।୧୪୨] ତଯୋ ଚ ପୁରିସପରସ୍ସେ [ପୁରିସସଦସ୍ସେ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।)] ତଯୋ ଚ ଭଦ୍ଦେ ଅସ୍ସାଜାନୀଯେ ତଯୋ ଚ ଭଦ୍ଦେ ପୁରିସାଜାନୀଯେ। ତଂ ସୁଣାଥ।

''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ, ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ। ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ, ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ। ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କା।

''କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ, ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ। ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ, ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ। ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ'ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଇଦମସ୍ସ ଜୱସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଅଭିଧମ୍ମେ ଖୋ ପନ ଅଭିୱିନଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ସଂସାଦେତି [ସଂସାରେତି (କ।) ଅ। ନି। ୧।୩।୧୪୧], ନୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି। ଇଦମସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ନ ଖୋ ପନ ଲାଭୀ ହୋତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ଇଦମସ୍ସ ନ ଆରୋହପରିଣାହସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ନ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ, ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ'ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି…ପେ… 'ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା'ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଇଦମସ୍ସ ଜୱସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଅଭିଧମ୍ମେ ଖୋ ପନ

ଅଭିୱିନଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ନୋ ସଂସାଦେତି। ଇଦମସ୍ସ ୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ନ ଖୋ ପନ ଲାଭୀ ହୋତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ଇଦମସ୍ସ ନ ଆରୋହପରିଣାହସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ, ନ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖ’ନ୍ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି…ପେ… ‘ଅଯଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’ତି ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଇଦମସ୍ସ ଜୱସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଅଭିଧମ୍ମେ ଖୋ ପନ ଅଭିୱିନଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ନୋ ସଂସାଦେତି। ଇଦମସ୍ସ ୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଲାଭୀ ଖୋ ପନ ହୋତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ଇଦମସ୍ସ ଆରୋହପରିଣାହସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସଖଳୁଙ୍କୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ପୁରିସଖଳୁଙ୍କା।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଅସ୍ସପରସ୍ସା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସପରସ୍ସୋ…ପେ… ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଅସ୍ସପରସ୍ସା।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ପୁରିସପରସ୍ସା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁରିସପରସ୍ସୋ…ପେ… ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସପରସ୍ସୋ…ପେ… ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ଇଦମସ୍ସ ଜୱସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଅଭିଧମ୍ମେ ଖୋ ପନ ଅଭିୱିନଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ନୋ ସଂସାଦେତି। ଇଦମସ୍ସ ୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଲାଭୀ ଖୋ ପନ ହୋତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ଇଦମସ୍ସ ଆରୋହପରିଣାହସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସପରସ୍ସୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ପୁରିସପରସ୍ସା।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଭଦ୍ଦା ଅସ୍ସାଜାନୀଯା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଭଦ୍ଦୋ ଅସ୍ସାଜାନୀଯୋ…ପେ… ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଭଦ୍ଦା ଅସ୍ସାଜାନୀଯା।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଭଦ୍ଦା ପୁରିସାଜାନୀଯା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଭଦ୍ଦୋ ପୁରିସାଜାନୀଯୋ…ପେ… ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦୋ ପୁରିସାଜାନୀଯୋ…ପେ… ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇଦମସ୍ସ ଜୱସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଅଭିଧମ୍ମେ ଖୋ ପନ ଅଭିୱିନଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ନୋ ସଂସାଦେତି। ଇଦମସ୍ସ ୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଲାଭୀ ଖୋ ପନ ହୋତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ଇଦମସ୍ସ ଆରୋହପରିଣାହସ୍ମିଂ ୱଦାମି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦୋ ପୁରିସାଜାନୀଯୋ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଆରୋହପରିଣାହସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଭଦ୍ଦା ପୁରିସାଜାନୀଯା’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ତଣ୍ହାମୂଲକସୁତ୍ତଂ

୨୩।[ଦୀ। ନି। ୨।୧୦୩] ‘‘ନୱ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଣ୍ହାମୂଲକେ ଧମ୍ମେ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ। କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱ ତଣ୍ହାମୂଲକା ଧମ୍ମା? ତଣ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଯେସନା, ପରିଯେସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଲାଭୋ, ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ୱିନିଚ୍ଛଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଛନ୍ଦରାଗୋ, ଛନ୍ଦରାଗଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ, ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଗ୍ଗହୋ, ପରିଗ୍ଗହଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଚ୍ଛରିଯଂ, ମଚ୍ଛରିଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆରକ୍ଖୋ, ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ ଦଣ୍ଡାଦାନଂ ସତ୍ଥାଦାନଂ କଲହୱିଗ୍ଗହୱିୱାଦତୁୱଂତୁୱଂପେସୁଞ୍ଞମୁସାୱାଦା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱ ତଣ୍ହାମୂଲକା ଧମ୍ମା’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ସତ୍ତାୱାସସୁତ୍ତଂ

୨୪।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୧] ''ନୱଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାୱାସା। କତମେ ନୱ? ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ନାନତ୍ତକାଯା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ମନୁସ୍ସା, ଏକଚ୍ଚେ ଚ ଦେୱା, ଏକଚ୍ଚେ ଚ ୱିନିପାତିକା। ଅଯଂ ପଠମୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ନାନତ୍ତକାଯା ଏକତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ବ୍ରହ୍ମକାଯିକା ପଠମାଭିନିବ୍ବତ୍ତା। ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ଏକତ୍ତକାଯା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ଆଭସ୍ସରା। ଅଯଂ ତତିଯୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ଏକତ୍ତକାଯା ଏକତ୍ତସଞ୍ଞିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ସୁଭକିଣ୍ହା। ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ଅସଞ୍ଞିନୋ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିନୋ, ସେଯ୍ୟଥାପି ଦେୱା ଅସଞ୍ଞସତ୍ତା। ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନୂପଗା। ଅଯଂ ଛଟ୍ଠୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନୂପଗା। ଅଯଂ ସତ୍ତମୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପଗା। ଅଯଂ ଅଟ୍ଠମୋ ସତ୍ତାୱାସୋ।

''ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗା। ଅଯଂ ନୱମୋ ସତ୍ତାୱାସୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱ ସତ୍ତାୱାସା''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ପଞ୍ଞାସୁତ୍ତଂ

୨୫। ''ଯତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱଚନାଯ – 'ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ'''ତି।

''କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି? 'ୱୀତରାଗଂ ମେ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ୱୀତଦୋସଂ ମେ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ୱୀତମୋହଂ ମେ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ଅସରାଗଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ଅସଦୋସଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ଅସମୋହଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ କାମଭୱାଯା'ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ ରୂପଭୱାଯା'ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; 'ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ ଅରୂପଭୱାଯା'ତି ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି। ଯତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଞ୍ଞାଯ ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱଚନାଯ – 'ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ'''ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସିଲାଯୂପସୁତ୍ତଂ

୨୬। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ଚ ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆଯସ୍ମା ଚ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତୋ ରାଜଗହେ ୱିହରନ୍ତି ୱେଳୁୱନେ କଲନ୍ଦକନିୱାପେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି ( ) [(ଆୱୁସୋ…ପେ… ଏତଦୱୋଚ) (ସୀ।)] – ''ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – 'ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାଯ – 'ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ'''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ

ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’ତି। ଏୱଞ୍ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’’’ତି।

ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’’’ତି। ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’ତି। ଏୱଞ୍ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’’’ତି।

ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’’’ତି। ତତିୟମ୍ପି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ନ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’ତି। ଏୱଞ୍ଚ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତ, ଦେୱଦତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ‘ଯତୋ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସେତଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଲ୍ଲଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣାୟ – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ, କତଂ କରଣୀୟଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାୟାତି ପଜାନାମୀ’’’ତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି? ‘ୱୀତରାଗଂ ମେ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ୱୀତଦୋସଂ ମେ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ୱୀତମୋହଂ ମେ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ଅସରାଗଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ଅସଦୋସଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ଅସମୋହଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ କାମଭୱାୟା’ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ ରୂପଭୱାୟା’ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି; ‘ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ ଅରୂପଭୱାୟା’ତି ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତଂ ହୋତି। ଏୱଂ ସମ୍ମା ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତସ୍ସ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭୁସା ଚେପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରୂପା ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନେୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପରିୟାଦିୟନ୍ତି; ଅମିସ୍ସୀକତମେୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ଠିତଂ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତଂ, ୱୟଂ ଚସ୍ସାନୁପସ୍ସତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ସିଲାୟୂପୋ ସୋଳସକୁକ୍କୁକୋ। ତସ୍ସସ୍ସୁ ଅଟ୍ଠ କୁକ୍କୂ ହେଟ୍ଠା ନେମଙ୍ଗମା, ଅଟ୍ଠ କୁକ୍କୂ ଉପରି ନେମସ୍ସ। ଅଥ ପୁରତ୍ଥିମାୟ ଚେପି ଦିସାୟ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଭୁସା ୱାତୱୁଟ୍ଠି, ନେୱ ନଂ ସଙ୍କମ୍ପେୟ୍ୟ ନ ସମ୍ପୱେଧେୟ୍ୟ; ଅଥ ପଚ୍ଛିମାୟ… ଅଥ ଉତ୍ତରାୟ… ଅଥ ଦକ୍ଖିଣାୟ ଚେପି ଦିସାୟ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଭୁସା ୱାତୱୁଟ୍ଠି, ନେୱ ନଂ ସଙ୍କମ୍ପେୟ୍ୟ ନ ସମ୍ପୱେଧେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଗମ୍ଭୀରତ୍ତା, ଆୱୁସୋ, ନେମସ୍ସ, ସୁନିଖାତତ୍ତା ସିଲାୟୂପସ୍ସ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ମା ୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭୁସା ଚେପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରୂପା ଚକ୍ଖୁସ୍ସ ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନେୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପରିୟାଦିୟନ୍ତି; ଅମିସ୍ସୀକତମେୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ଠିତଂ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତଂ, ୱୟଂ ଚସ୍ସାନୁପସ୍ସତି।

‘‘ଭୁସା ଚେପି ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ସଦ୍ଦା… ଘାନୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଗନ୍ଧା… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରସା… କାୟୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା… ମନୋୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଧମ୍ମା ମନସ୍ସ ଆପାଥଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନେୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପରିୟାଦିୟନ୍ତି; ଅମିସ୍ସୀକତମେୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ଠିତଂ ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତଂ, ୱୟଂ ଚସ୍ସାନୁପସ୍ସତୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପଠମୱେରସୁତ୍ତଂ

୨୭।[ଅ। ନି। ୯।୯୨; ସଂ। ନି। ୫।୧୦୨୪] ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଗହପତି, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଚତୂହି ଚ ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ଯାକରେଯ୍ଯ – ‘ଖୀଣନିରଯୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସଯୋ ଖୀଣାପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ, ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିଯତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣୋ’’’ତି।

‘‘କତମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି? ଯଂ, ଗହପତି, ପାଣାତିପାତୀ ପାଣାତିପାତପଚ୍ଚଯା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି, ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ନେୱ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ନ ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ନ ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତସ୍ସ ଏୱଂ ତଂ ଭଯଂ ୱେରଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ହୋତି।

‘‘ଯଂ, ଗହପତି, ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ… ମୁସାୱାଦୀ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାଯୀ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନପଚ୍ଚଯା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ନେୱ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ନ ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ନ ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତସ୍ସ ଏୱଂ ତଂ ଭଯଂ ୱେରଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ହୋତି। ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି।

‘‘କତମେହି ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତି, ଅରିଯସାୱକୋ ବୁଦ୍ଧେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା’’’ତି।

ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେଯ୍ଯିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହୀ’ତି।

ସଙ୍ଘେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଉଜୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଞାଯପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ; ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରି ପୁରିସଯୁଗାନି ଅଟ୍ଠ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା ଏସ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଆହୁନେଯ୍ଯୋ ପାହୁନେଯ୍ଯୋ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ଯୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’ତି।

ଅରିଯକନ୍ତେହି ସୀଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି ଅଖଣ୍ଡେହି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେହି ଅସବଲେହି ଅକମ୍ମାସେହି ଭୁଜିସ୍ସେହି ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥେହି ଅପରାମଟ୍ଠେହି ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକେହି। ଇମେହି ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଗହପତି, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଇମେହି ଚ ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ଯାକରେଯ୍ଯ – ‘ଖୀଣନିରଯୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସଯୋ ଖୀଣାପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ; ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିଯତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣୋ’’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିଯୱେରସୁତ୍ତଂ

୨୮।[ସଂ। ନି। ୫।୧୦୨୫] ‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଚତୂହି ଚ ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ଯାକରେଯ୍ଯ – ‘ଖୀଣନିରଯୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସଯୋ ଖୀଣାପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ; ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିଯତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣୋ’’’ତି।

‘‘କତମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି? ଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାଣାତିପାତୀ ପାଣାତିପାତପଚ୍ଚଯା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି, ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି, ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ…ପେ… ଏୱଂ ତଂ ଭଯଂ ୱେରଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ହୋତି।

‘‘ଯଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାଯୀ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନପଚ୍ଚଯା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ଵେରଂ ପସଵତି, ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ଭଯଂ ଵେରଂ ପସଵତି, ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଵେଦେତି, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିଵିରତୋ ନେଵ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ଵେରଂ ପସଵତି, ନ ସମ୍ପରାଯିକମ୍ପି ଭଯଂ ଵେରଂ ପସଵତି, ନ ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂଵେଦେତି। ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିଵିରତସ୍ସ ଏଵଂ ତଂ ଭଯଂ ଵେରଂ ଵୂପସନ୍ତଂ ହୋତି। ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ଵେରାନି ଵୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି।

‘‘କତମେହି ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିଯସାଵକୋ ବୁଦ୍ଧେ ଅଵେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – ‘ଇତିପି ସୋ ଭଗଵା…ପେ… ସତ୍ଥା ଦେଵମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗଵା’ତି। ଧମ୍ମେ…ପେ… ସଙ୍ଘେ… ଅରିଯକନ୍ତେହି ସୀଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି ଅଖଣ୍ଡେହି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେହି ଅସବଲେହି ଅକମ୍ମାସେହି ଭୁଜିସ୍ସେହି ଵିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥେହି ଅପରାମଟ୍ଠେହି ସମାଧିସଂଵତ୍ତନିକେହି। ଇମେହି ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିଯସାଵକସ୍ସ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ଵେରାନି ଵୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଇମେହି ଚ ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାଵ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ଯ – ‘ଖୀଣନିରଯୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିଵିସଯୋ ଖୀଣାପାଯଦୁଗ୍ଗତିଵିନିପାତୋ ; ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅଵିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିଯତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣୋ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଆଘାତଵତ୍ଥୁସୁତ୍ତଂ

୨୯।[ଵିଭ। ୯୬୦; ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୦; ଅ। ନି। ୧୦।୭୯] ‘‘ନଵଯିମାନି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆଘାତଵତ୍ଥୂନି। କତମାନି ନଵ? ‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ’ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; ‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରତୀ’ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; ‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରିସ୍ସତୀ’ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; ‘ପିଯସ୍ସ ମେ ମନାପସ୍ସ ଅନତ୍ଥଂ ଅଚରୀ’ତି…ପେ… ‘ଅନତ୍ଥଂ ଚରତୀ’ତି…ପେ… ‘ଅନତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀ’ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; ‘ଅପ୍ପିଯସ୍ସ ମେ ଅମନାପସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅଚରୀ’ତି …ପେ… ‘ଅତ୍ଥଂ ଚରତୀ’ତି…ପେ… ‘ଅତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀ’ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନଵ ଆଘାତଵତ୍ଥୂନୀ’’ତି। ନଵମଂ।

୧୦। ଆଘାତପଟିଵିନଯସୁତ୍ତଂ

୩୦।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୦, ୩୫୯] ‘‘ନଵଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆଘାତପଟିଵିନଯା। କତମେ ନଵ? ‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରି [ଅଚରୀତି (ସ୍ଯା।), ଏଵଂ ‘‘ଚରତି, ଚରିସ୍ସତି’’ ପଦେସୁପି], ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି; ‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି; ‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରିସ୍ସତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି; ପିଯସ୍ସ ମେ ମନାପସ୍ସ ଅନତ୍ଥଂ ଅଚରି…ପେ… ଅନତ୍ଥଂ ଚରତି…ପେ… ‘ଅନତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି; ଅପ୍ପିଯସ୍ସ ମେ ଅମନାପସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅଚରି…ପେ… ଅତ୍ଥଂ ଚରତି…ପେ… ‘ଅତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା’ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନଵ ଆଘାତପଟିଵିନଯା’’ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧସୁତ୍ତଂ

୩୧। ‘‘ନଵଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧା। କତମେ ନଵ? ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ କାମସଞ୍ଞା [ଆମିସ୍ସସଞ୍ଞା (ସ୍ଯା।)] ନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି; ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଵିତକ୍କଵିଚାରା ନିରୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି; ତତିଯଂ ଝାନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ପୀତି ନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି; ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସା ନିରୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି; ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ରୂପସଞ୍ଞା ନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି; ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞା ନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି; ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞା ନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି ; ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞା ନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି; ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ଚ ଵେଦନା ଚ ନିରୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନଵ ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧା’’ତି [ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୪, ୩୪୯]। ଏକାଦସମଂ।

ସତ୍ତାଵାସଵଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ତିଠାନଂ ଖଢଉଙ୍କୋ ତଣ୍ହା, ସଉପଞ୍ଜଞ୍ଜା ସିଲାୟୁପୋ;

ଦ୍ୱେ ୱେରା ଦ୍ୱେ ଆଘାତାନି, ଅନୁପୁଵ୍ଵନିରୋଧେନ ଚାତି।

୪। ମହାୱଗ୍ଗୋ

୧। ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସୁତ୍ତଂ

୩୨।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୪, ୩୫୯] ''ନଵଯିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରା। କତମେ ନଵ? [ଏତ୍ଥ ସୀ। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ''ଇଧ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହୀ'' ତିଆଦିନା ୱିତ୍ଥରେନ ପାଠୋ ଦିସ୍ସତି] ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ, ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧୋ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଵ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରା''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତିସୁତ୍ତଂ

୩୩। ''ନଵଯିମା, ଭିକ୍ଖୱେ [ନଵ ଭିକ୍ଖୱେ (?)], ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତିଯୋ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନଵ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତିଯୋ? ଯତ୍ଥ କାମା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ଯେ ଚ କାମେ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, 'ଅଦ୍ଧା ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା'ତି ୱଦାମି। 'କତ୍ଥ କାମା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, କେ ଚ କାମେ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ଯ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – 'ଇଧାୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ଥ କାମା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ତେ ଚ କାମେ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ'ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାଯାୱୀ 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେଯ୍ଯ ଅନୁମୋଦେଯ୍ଯ; 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପଯିରୁପାସେଯ୍ଯ।

''ଯତ୍ଥ ୱିତକ୍କୱିଚାରା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ଯେ ଚ ୱିତକ୍କୱିଚାରେ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, 'ଅଦ୍ଧା ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା'ତି ୱଦାମି। 'କତ୍ଥ ୱିତକ୍କୱିଚାରା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, କେ ଚ ୱିତକ୍କୱିଚାରେ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ଯ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – 'ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ଏତ୍ଥ ୱିତକ୍କୱିଚାରା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ତେ ଚ ୱିତକ୍କୱିଚାରେ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ'ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାଯାୱୀ 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେଯ୍ଯ ଅନୁମୋଦେଯ୍ଯ; 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପଯିରୁପାସେଯ୍ଯ।

''ଯତ୍ଥ ପୀତି ନିରୁଜ୍ଝତି, ଯେ ଚ ପୀତିଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, 'ଅଦ୍ଧା ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା'ତି ୱଦାମି। 'କତ୍ଥ ପୀତି ନିରୁଜ୍ଝତି, କେ ଚ ପୀତିଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ଯ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – 'ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ଏତ୍ଥ ପୀତି ନିରୁଜ୍ଝତି, ତେ ଚ ପୀତିଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ'ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାଯାୱୀ 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେଯ୍ଯ ଅନୁମୋଦେଯ୍ଯ; 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପଯିରୁପାସେଯ୍ଯ।

''ଯତ୍ଥ ଉପେକ୍ଖାସୁଖଂ ନିରୁଜ୍ଝତି, ଯେ ଚ ଉପେକ୍ଖାସୁଖଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, 'ଅଦ୍ଧା ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା'ତି ୱଦାମି। 'କତ୍ଥ ଉପେକ୍ଖାସୁଖଂ ନିରୁଜ୍ଝତି, କେ ଚ ଉପେକ୍ଖାସୁଖଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ଯ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – 'ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ଏତ୍ଥ ଉପେକ୍ଖାସୁଖଂ ନିରୁଜ୍ଝତି, ତେ ଚ ଉପେକ୍ଖାସୁଖଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ'ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାଯାୱୀ 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେଯ୍ଯ ଅନୁମୋଦେଯ୍ଯ; 'ସାଧୂ'ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପଯିରୁପାସେଯ୍ଯ।

''ଯତ୍ଥ ରୂପସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ଯେ ଚ ରୂପସଞ୍ଞଂ [ଯତ୍ଥ ରୂପସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ଯେ ଚ ରୂପସଞ୍ଞା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, 'ଅଦ୍ଧା ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା'ତି ୱଦାମି। 'କତ୍ଥ ରୂପସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି , କେ ଚ ରୂପସଞ୍ଞଂ

ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀୟୋ – ‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋତି ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ଥ ରୂପସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ତେ ଚ ରୂପସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ’ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାୟାୱୀ ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେୟ୍ୟ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟ; ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପୟିରୁପାସେୟ୍ୟ।

‘‘ୟତ୍ଥ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ୟେ ଚ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, ‘ଅଦ୍ଧା ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା’ତି ୱଦାମି। ‘କତ୍ଥ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, କେ ଚ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀୟୋ – ‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ଥ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ତେ ଚ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ’ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାୟାୱୀ ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେୟ୍ୟ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟ; ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପୟିରୁପାସେୟ୍ୟ।

‘‘ୟତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ୟେ ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, ‘ଅଦ୍ଧା ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା’ତି ୱଦାମି। ‘କତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, କେ ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀୟୋ – ‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ତେ ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ’ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାୟାୱୀ ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେୟ୍ୟ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟ ; ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପୟିରୁପାସେୟ୍ୟ।

‘‘ୟତ୍ଥ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ୟେ ଚ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, ‘ଅଦ୍ଧା ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା’ତି ୱଦାମି। ‘କତ୍ଥ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, କେ ଚ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀୟୋ – ‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ଥ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ତେ ଚ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ’ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାୟାୱୀ ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେୟ୍ୟ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟ; ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପୟିରୁପାସେୟ୍ୟ।

‘‘ୟତ୍ଥ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ୟେ ଚ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି, ‘ଅଦ୍ଧା ତେ ଆୟସ୍ମନ୍ତୋ ନିଚ୍ଛାତା ନିବ୍ବୁତା ତିଣ୍ଣା ପାରଙ୍ଗତା ତଦଙ୍ଗେନା’ତି ୱଦାମି। ‘କତ୍ଥ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, କେ ଚ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି – ଅହମେତଂ ନ ଜାନାମି ଅହମେତଂ ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି, ଇତି ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀୟୋ – ‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ଥ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି, ତେ ଚ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞଂ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତୀ’ତି। ଅଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଠୋ ଅମାୟାୱୀ ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦେୟ୍ୟ ଅନୁମୋଦେୟ୍ୟ; ‘ସାଧୂ’ତି ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ନମସ୍ସମାନୋ ପଞ୍ଜଲିକୋ ପୟିରୁପାସେୟ୍ୟ। ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତିୟୋ’’ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ନିବ୍ବାନସୁଖସୁତ୍ତଂ

୩୪। ଏକଂ ସମୟଂ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ରାଜଗହେ ୱିହରତି ୱେଳୁୱନେ କଲନ୍ଦକନିୱାପେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସୁଖମିଦଂ, ଆୱୁସୋ, ନିବ୍ବାନଂ। ସୁଖମିଦଂ , ଆୱୁସୋ, ନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆୟସ୍ମା ଉଦାୟୀ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଂ ପନେତ୍ଥ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁଖଂ ୟଦେତ୍ଥ ନତ୍ଥି ୱେଦୟିତ’’ନ୍ତି? ‘‘ଏତଦେୱ ଖ୍ୱେତ୍ଥ, ଆୱୁସୋ, ସୁଖଂ ୟଦେତ୍ଥ ନତ୍ଥି ୱେଦୟିତଂ। ପଞ୍ଚିମେ, ଆୱୁସୋ, କାମଗୁଣା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ରୂପା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିୟରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀୟା, ସୋତୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ସଦ୍ଦା…

ପେ… ଘାନଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଗନ୍ଧା… ଜିଵ୍ହାଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ରସା… କାଯଵିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା – ଇମେ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା। ଯଂ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଇମେ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ସୁଖଂ ସୋମନସ୍ସଂ, ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତାଵୁସୋ, କାମସୁଖଂ।

‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ଵିହାରେନ ଵିହରତୋ କାମସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଯାଵଦେଵ ଆବାଧାଯ; ଏଵମେଵସ୍ସ ତେ କାମସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାଵୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ଵୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆଵୁସୋ, ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିତକ୍କଵିଚାରାନଂ ଵୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ଵିହାରେନ ଵିହରତୋ ଵିତକ୍କସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଯାଵଦେଵ ଆବାଧାଯ; ଏଵମେଵସ୍ସ ତେ ଵିତକ୍କସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି । ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାଵୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ଵୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆଵୁସୋ, ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ଵିରାଗା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ଵିହାରେନ ଵିହରତୋ ପୀତିସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି , ଆଵୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଯାଵଦେଵ ଆବାଧାଯ; ଏଵମେଵସ୍ସ ତେ ପୀତିସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାଵୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ଵୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆଵୁସୋ, ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ଵିହାରେନ ଵିହରତୋ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଯାଵଦେଵ ଆବାଧାଯ; ଏଵମେଵସ୍ସ ତେ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାଵୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ଵୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆଵୁସୋ, ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ଵିହାରେନ ଵିହରତୋ ରୂପସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଯାଵଦେଵ ଆବାଧାଯ; ଏଵମେଵସ୍ସ ତେ ରୂପସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି । ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାଵୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ଵୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆଵୁସୋ, ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ଅନନ୍ତଂ ଵିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ , ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ଵିହାରେନ ଵିହରତୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଯାଵଦେଵ ଆବାଧାଯ; ଏଵମେଵସ୍ସ ତେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାଵୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ଵୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆଵୁସୋ, ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ, ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ଵିହାରେନ ଵିହରତୋ ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ ଯାଵଦେଵ ଆବାଧାଯ; ଏଵମେଵସ୍ସ ତେ ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାଵୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ଵୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆଵୁସୋ, ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ତସ୍ସ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଯାୱଦେୱ ଆବାଧାୟ; ଏୱମେୱସ୍ସ ତେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ହୋତି ଆବାଧୋ। ଯୋ ଖୋ ପନାୱୁସୋ, ଆବାଧୋ ଦୁକ୍ଖମେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆୱୁସୋ, ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନଂ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାୟ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଇମିନାପି ଖୋ ଏତଂ, ଆୱୁସୋ, ପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ ଯଥା ସୁଖଂ ନିବ୍ବାନ’’ନ୍ତି। ତତିୟଂ।

୪। ଗାୱୀଉପମାସୁତ୍ତଂ

୩୫। ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଗାୱୀ ପବ୍ବତେୟ୍ୟା ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା ଅଖେତ୍ତଞ୍ଞୁ ଅକୁସଲା ୱିସମେ ପବ୍ବତେ ଚରିତୁଂ। ତସ୍ସା ଏୱମସ୍ସ – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଅଗତପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ଅଖାଦିତପୁବ୍ବାନି ଚ ତିଣାନି ଖାଦେୟ୍ୟଂ, ଅପୀତପୁବ୍ବାନି ଚ ପାନୀୟାନି ପିୱେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସା ପୁରିମଂ ପାଦଂ ନ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ପାଦଂ ଉଦ୍ଧରେୟ୍ୟ। ସା ନ ଚେୱ ଅଗତପୁବ୍ବଂ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ନ ଚ ଅଖାଦିତପୁବ୍ବାନି ତିଣାନି ଖାଦେୟ୍ୟ, ନ ଚ ଅପୀତପୁବ୍ବାନି ପାନୀୟାନି ପିୱେୟ୍ୟ; ୟସ୍ମିଂ ଚସ୍ସା ପଦେସେ ଠିତାୟ ଏୱମସ୍ସ – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଅଗତପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ଅଖାଦିତପୁବ୍ବାନି ଚ ତିଣାନି ଖାଦେୟ୍ୟଂ, ଅପୀତପୁବ୍ବାନି ଚ ପାନୀୟାନି ପିୱେୟ୍ୟ’ନ୍ତି ତଞ୍ଚ ପଦେସଂ ନ ସୋତ୍ଥିନା ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗାୱୀ ପବ୍ବତେୟ୍ୟା ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା ଅଖେତ୍ତଞ୍ଞୁ ଅକୁସଲା ୱିସମେ ପବ୍ବତେ ଚରିତୁଂ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ବାଲୋ ଅବ୍ୟତ୍ତୋ ଅଖେତ୍ତଞ୍ଞୁ ଅକୁସଲୋ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ନ ଆସେୱତି ନ ଭାୱେତି ନ ବହୁଲୀକରୋତି ନ ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ନ ସକ୍କୋତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିତୁଂ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ନ ସକ୍କୋତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରିତୁଂ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଉଭତୋ ଭଟ୍ଠୋ ଉଭତୋ ପରିହୀନୋ, ସେୟ୍ୟଥାପି ସା ଗାୱୀ ପବ୍ବତେୟ୍ୟା ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା ଅଖେତ୍ତଞ୍ଞୁ ଅକୁସଲା ୱିସମେ ପବ୍ବତେ ଚରିତୁଂ’’’।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗାୱୀ ପବ୍ବତେୟ୍ୟା ପଣ୍ଡିତା ବ୍ୟତ୍ତା ଖେତ୍ତଞ୍ଞୂ କୁସଲା ୱିସମେ ପବ୍ବତେ ଚରିତୁଂ। ତସ୍ସା ଏୱମସ୍ସ – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଅଗତପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ଅଖାଦିତପୁବ୍ବାନି ଚ ତିଣାନି ଖାଦେୟ୍ୟଂ, ଅପୀତପୁବ୍ବାନି ଚ ପାନୀୟାନି ପିୱେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସା ପୁରିମଂ ପାଦଂ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଂ ପାଦଂ ଉଦ୍ଧରେୟ୍ୟ। ସା ଅଗତପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ଅଖାଦିତପୁବ୍ବାନି ଚ ତିଣାନି ଖାଦେୟ୍ୟ, ଅପୀତପୁବ୍ବାନି ଚ ପାନୀୟାନି ପିୱେୟ୍ୟ। ୟସ୍ମିଂ ଚସ୍ସା ପଦେସେ ଠିତାୟ ଏୱମସ୍ସ – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଅଗତପୁବ୍ବଞ୍ଚେୱ ଦିସଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟଂ, ଅଖାଦିତପୁବ୍ବାନି ଚ ତିଣାନି ଖାଦେୟ୍ୟଂ, ଅପୀତପୁବ୍ବାନି ଚ ପାନୀୟାନି ପିୱେୟ୍ୟ’ନ୍ତି ତଞ୍ଚ ପଦେସଂ ସୋତ୍ଥିନା ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗାୱୀ ପବ୍ବତେୟ୍ୟା ପଣ୍ଡିତା ବ୍ୟତ୍ତା ଖେତ୍ତଞ୍ଞୂ କୁସଲା ୱିସମେ ପବ୍ବତେ ଚରିତୁଂ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ ଖେତ୍ତଞ୍ଞୂ କୁସଲୋ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା… ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରେୟ୍ୟଂ ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାୟେନ ପଟିସଂୱେଦେୟ୍ୟଂ ଯଂ ତଂ ଅରିୟା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀତି ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ତତିୟଂ ଝାନଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା … ପେ… ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି।

‘‘ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଅନଭିହିଂସମାନୋ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ତଦେୱ ସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜତିପି ୱୁଟ୍ଠାତିପି, ତସ୍ସ ମୁଦୁ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି କମ୍ମଞ୍ଞଂ। ମୁଦୁନା କମ୍ମଞ୍ଞେନ ଚିତ୍ତେନ ଅପ୍ପମାଣୋ ସମାଧି ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ। ସୋ ଅପ୍ପମାଣେନ ସମାଧିନା ସୁଭାୱିତେନ ଯସ୍ସ ଯସ୍ସ ଅଭିଞ୍ଞାସଚ୍ଛିକରଣୀଯସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିନିନ୍ନାମେତି ଅଭିଞ୍ଞାସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ସକ୍ଖିଭବ୍ବତଂ ପାପୁଣାତି ସତି ସତି ଆଯତନେ।

‘‘ସୋ ସଚେ ଆକଙ୍ଖତି – ‘ଅନେକୱିହିତଂ ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୱେୟ୍ୟଂ, ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ଅସ୍ସଂ, ବହୁଧାପି ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ଅସ୍ସଂ…ପେ… ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାପି କାଯେନ ୱସଂ ୱତ୍ତେୟ୍ୟ’ନ୍ତି, ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ସକ୍ଖିଭବ୍ବତଂ ପାପୁଣାତି ସତି ସତି ଆଯତନେ।

‘‘ସୋ ସଚେ ଆକଙ୍ଖତି – ଦିବ୍ବାଯ ସୋତଧାତୁଯା…ପେ… ସତି ସତି ଆଯତନେ।

‘‘ସୋ ସଚେ ଆକଙ୍ଖତି – ‘ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନେୟ୍ୟଂ, ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସରାଗଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେୟ୍ୟଂ, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେୟ୍ୟଂ, ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସଦୋସଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେୟ୍ୟଂ, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ୱୀତଦୋସଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେୟ୍ୟଂ, ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ସମୋହଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେୟ୍ୟଂ, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଜାନେୟ୍ୟ’ନ୍ତି, ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ସକ୍ଖିଭବ୍ବତଂ ପାପୁଣାତି ସତି ସତି ଆଯତନେ।

‘‘ସୋ ସଚେ ଆକଙ୍ଖତି – ‘ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି, ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ସକ୍ଖିଭବ୍ବତଂ ପାପୁଣାତି ସତି ସତି ଆଯତନେ।

‘‘ସୋ ସଚେ ଆକଙ୍ଖତି – ‘ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନେୟ୍ୟ’ନ୍ତି, ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ

ସବ୍ବିଭଙ୍ଗତଂ ପାପୁଣାତି ସତି ସତି ଆୟତନେ।

''ସୋ ସଚେ ଆକଙ୍ଖତି – 'ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ'ନ୍ତି, ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ସକ୍ଖିଭବ୍ବତଂ ପାପୁଣାତି ସତି ସତି ଆୟତନେ''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଝାନସୁତ୍ତଂ

୩୬। ''ପଠମମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି ; ଦୁତିୟମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି; ତତିୟମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି; ଚତୁତ୍ଥମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି; ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି; ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି; ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି; ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି; ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମି।

'''ପଠମମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ୟଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ରୂପଗତଂ ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାଗତଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଗତଂ, ତେ ଧମ୍ମେ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ରୋଗତୋ ଗଣ୍ଡତୋ ସଲ୍ଲତୋ ଅଘତୋ ଆବାଧତୋ ପରତୋ ପଲୋକତୋ ସୁଞ୍ଞତୋ ଅନତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତି [ପତିଟ୍ଠାପେତି (ସ୍ୟା।), ପଟିପାଦେତି (କ।) ମ। ନି। ୨।୧୩୩ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତ୍ୱା [ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା (ସ୍ୟା।), ପଟିପାଦେତ୍ୱା (କ।)] ଅମତାୟ ଧାତୁୟା ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି – 'ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ୟଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖୟୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାୟ ଧମ୍ମନନ୍ଦିୟା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା।

''ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇସ୍ସାସୋ ୱା ଇସ୍ସାସନ୍ତେୱାସୀ ୱା ତିଣପୁରିସରୂପକେ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେ ୱା ୟୋଗ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା, ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଦୂରେପାତୀ ଚ ହୋତି ଅକ୍ଖଣୱେଧୀ ଚ ମହତୋ ଚ କାୟସ୍ସ ପଦାଲେତା [ପଦାଲିତା (କ।) ଅ। ନି। ୩।୧୩୪; ୪।୧୮୧]; ଏୱମେୱଂ ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ୟଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ରୂପଗତଂ ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାଗତଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଗତଂ, ତେ ଧମ୍ମେ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ରୋଗତୋ ଗଣ୍ଡତୋ ସଲ୍ଲତୋ ଅଘତୋ ଆବାଧତୋ ପରତୋ ପଲୋକତୋ ସୁଞ୍ଞତୋ ଅନତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତି । ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତ୍ୱା ଅମତାୟ ଧାତୁୟା ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି – 'ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ୟଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖୟୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାୟ ଧମ୍ମନନ୍ଦିୟା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। 'ପଠମମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମୀ'ତି, ଇତି ୟଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

''ଦୁତିୟମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ…ପେ… ତତିୟମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ… 'ଚତୁତ୍ଥମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାୟ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ୱଦାମୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ୟଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ରୂପଗତଂ ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାଗତଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଗତଂ, ତେ ଧମ୍ମେ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ରୋଗତୋ ଗଣ୍ଡତୋ ସଲ୍ଲତୋ ଅଘତୋ ଆବାଧତୋ ପରତୋ ପଲୋକତୋ ସୁଞ୍ଞତୋ ଅନତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତ୍ୱା ଅମତାୟ ଧାତୁୟା ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି – 'ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ୟଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖୟୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାୟ ଧମ୍ମନନ୍ଦିୟା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖୟା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାୟୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା।

''ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଇସ୍ସାସୋ ୱା ଇସ୍ସାସନ୍ତେୱାସୀ ୱା ତିଣପୁରିସରୂପକେ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେ ୱା ୟୋଗ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା, ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ

ଦୂରେପାତୀ ଚ ହୋତି ଅକ୍ଖଣୱେଧୀ ଚ ମହତୋ ଚ କାଯସ୍ସ ପଦାଲେତା ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ରୂପଗତଂ ୱେଦନାଗତଂ…ପେ… ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ‘ଚତୁତ୍ଥମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାଯ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ୱଦାମୀ’ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଝାନଂ ନିସ୍ସାଯ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ୱଦାମୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାଗତଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଗତଂ, ତେ ଧମ୍ମେ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ରୋଗତୋ ଗଣ୍ଡତୋ ସଲ୍ଲତୋ ଅଘତୋ ଆବାଧତୋ ପରତୋ ପଲୋକତୋ ସୁଞ୍ଞତୋ ଅନତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତ୍ୱା ଅମତାଯ ଧାତୁଯା ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାଯ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇସ୍ସାସୋ ୱା ଇସ୍ସାସନ୍ତେୱାସୀ ୱା ତିଣପୁରିସରୂପକେ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେ ୱା ଯୋଗ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା, ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ଦୂରେପାତୀ ଚ ହୋତି ଅକ୍ଖଣୱେଧୀ ଚ ମହତୋ ଚ କାଯସ୍ସ ପଦାଲେତା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାଗତଂ…ପେ… ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ‘ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାଯ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ୱଦାମୀ’ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାଯ…ପେ… ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାଯ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ୱଦାମୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ । କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାଗତଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଗତଂ, ତେ ଧମ୍ମେ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ରୋଗତୋ ଗଣ୍ଡତୋ ସଲ୍ଲତୋ ଅଘତୋ ଆବାଧତୋ ପରତୋ ପଲୋକତୋ ସୁଞ୍ଞତୋ ଅନତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତ୍ୱା ଅମତାଯ ଧାତୁଯା ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାଯ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇସ୍ସାସୋ ୱା ଇସ୍ସାସନ୍ତେୱାସୀ ୱା ତିଣପୁରିସରୂପକେ ୱା ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜେ ୱା ଯୋଗ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା, ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ଦୂରେପାତୀ ଚ ହୋତି ଅକ୍ଖଣୱେଧୀ ଚ ମହତୋ ଚ କାଯସ୍ସ ପଦାଲେତା; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ୱେଦନାଗତଂ ସଞ୍ଞାଗତଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଗତଂ, ତେ ଧମ୍ମେ ଅନିଚ୍ଚତୋ ଦୁକ୍ଖତୋ ରୋଗତୋ ଗଣ୍ଡତୋ ସଲ୍ଲତୋ ଅଘତୋ ଆବାଧତୋ ପରତୋ ପଲୋକତୋ ସୁଞ୍ଞତୋ ଅନତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତି। ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତ୍ୱା ଅମତାଯ ଧାତୁଯା ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି। ନୋ ଚେ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନ ତାଯ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପରିକ୍ଖଯା ଓପପାତିକୋ ହୋତି ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମୋ ତସ୍ମା ଲୋକା। ‘ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନମ୍ପାହଂ, ନିସ୍ସାଯ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ୱଦାମୀ’ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯାୱତା ସଞ୍ଞାସମାପତ୍ତି ତାୱତା ଅଞ୍ଞାପଟିୱେଧୋ। ଯାନି ଚ ଖୋ ଇମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିସ୍ସାଯ ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି – ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସମାପତ୍ତି ଚ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧୋ ଚ, ଝାଯୀହେତେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସମାପତ୍ତିକୁସଲେହି ସମାପତ୍ତିୱୁଟ୍ଠାନକୁସଲେହି

ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସଞ୍ଞା ଅକ୍ଖାତଙ୍କାନୀତି ୱଦାମୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଆନନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୩୭। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ କୋସମ୍ବିଯଂ ୱିହରତି ଘୋସିତାରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ’’ତି। ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଆୱୁସୋ! ଯାୱଞ୍ଚିଦଂ ତେନ ଭଗୱତା ଜାନତା ପସ୍ସତା ଅରହତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଯା ସୋକପରିଦେୱାନଂ ସମତିକ୍କମାଯ ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାଯ ଞାଯସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ତଦେୱ ନାମ ଚକ୍ଖୁଂ ଭୱିସ୍ସତି ତେ ରୂପା ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦିସ୍ସତି [ପଟିସଂୱେଦଯତି (କ।)]। ତଦେୱ ନାମ ସୋତଂ ଭୱିସ୍ସତି ତେ ସଦ୍ଦା ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦିସ୍ସତି। ତଦେୱ ନାମ ଘାନଂ ଭୱିସ୍ସତି ତେ ଗନ୍ଧା ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦିସ୍ସତି। ସାୱ ନାମ ଜିୱ୍ହା ଭୱିସ୍ସତି ତେ ରସା ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦିସ୍ସତି। ସୋୱ ନାମ କାଯୋ ଭୱିସ୍ସତି ତେ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦିସ୍ସତୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଆଯସ୍ମା ଉଦାଯୀ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସଞ୍ଞୀମେୱ ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତି ଉଦାହୁ ଅସଞ୍ଞୀ’’ତି? ‘‘ସଞ୍ଞୀମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତି, ନୋ ଅସଞ୍ଞୀ’’ତି।

‘‘କିଂସଞ୍ଞୀ ପନାୱୁସୋ, ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତୀ’’ତି? ‘‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂସଞ୍ଞୀପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂସଞ୍ଞୀପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂସଞ୍ଞୀପି ଖୋ , ଆୱୁସୋ, ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତୀ’’ତି।

‘‘ଏକମିଦାହଂ, ଆୱୁସୋ, ସମଯଂ ସାକେତେ ୱିହରାମି ଅଞ୍ଜନୱନେ ମିଗଦାଯେ। ଅଥ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଜଟିଲୱାସିକା [ଜଟିଲଗାହିଯା (ସୀ। ପୀ।), ଜଡିଲଭାଗିକା (ସ୍ଯା।)] ଭିକ୍ଖୁନୀ ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଜଟିଲୱାସିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘ଯାଯଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ସମାଧି ନ ଚାଭିନତୋ ନ ଚାପନତୋ ନ ଚ ସସଙ୍ଖାରନିଗ୍ଗଯ୍ହୱାରିତଗତୋ [ସସଙ୍ଖାରନିଗ୍ଗଯ୍ହୱାରିତୱତୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।), ସସଙ୍ଖାରନିଗ୍ଗଯ୍ହୱାରିୱାୱଟୋ (କ।) ଅ। ନି। ୩।୧୦୨; ୫।୨୭; ଦୀ। ନି। ୩।୩୫୫], ୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ଠିତୋ, ଠିତତ୍ତା ସନ୍ତୁସିତୋ, ସନ୍ତୁସିତତ୍ତା ନୋ ପରିତସ୍ସତି। ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ସମାଧି କିଂଫଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା’’’ତି?

‘‘ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ, ସୋହଂ, ଆୱୁସୋ, ଜଟିଲୱାସିକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଏତଦୱୋଚଂ – ‘ଯାଯଂ, ଭଗିନି, ସମାଧି ନ ଚାଭିନତୋ ନ ଚାପନତୋ ନ ଚ ସସଙ୍ଖାରନିଗ୍ଗଯ୍ହୱାରିତଗତୋ, ୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ଠିତୋ, ଠିତତ୍ତା ସନ୍ତୁସିତୋ, ସନ୍ତୁସିତତ୍ତା ନୋ ପରିତସ୍ସତି। ଅଯଂ, ଭଗିନି, ସମାଧି ଅଞ୍ଞାଫଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା’ତି। ଏୱଂସଞ୍ଞୀପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଲୋକାଯତିକସୁତ୍ତଂ

୩୮। ଅଥ ଖୋ ଦ୍ୱେ ଲୋକାଯତିକା ବ୍ରାହ୍ମଣା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

‘‘ପୂରଣୋ, ଭୋ ଗୋତମ, କସ୍ସପୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ସବ୍ବଦସ୍ସାୱୀ ଅପରିସେସଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଚରତୋ ଚ ମେ ତିଟ୍ଠତୋ ଚ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ଜାଗରସ୍ସ ଚ ସତତଂ ସମିତଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତ’ନ୍ତି। ସୋ ଏୱମାହ – ‘ଅହଂ ଅନନ୍ତେନ ଞାଣେନ ଅନନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହରାମୀ’ତି।

ଅଯମ୍ପି [ଅଯମ୍ପି ହି (ସ୍ଯା। କା।)], ଭୋ ଗୋତମ, ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ ସବ୍ବଦସ୍ସାୱୀ ଅପରିସେସଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଚରତୋ ଚ ମେ ତିଟ୍ଠତୋ ଚ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ଜାଗରସ୍ସ ଚ ସତତଂ ସମିତଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତ’ନ୍ତି। ସୋ [ସୋପି (?)] ଏୱମାହ – ‘ଅହଂ ଅନନ୍ତେନ ଞାଣେନ ଅନନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ୱିହରାମୀ’ତି। ଇମେସଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଉଭିନ୍ନଂ ଞାଣୱାଦାନଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିପଚ୍ଚନୀକୱାଦାନଂ କୋ ସଚ୍ଚଂ ଆହ କୋ ମୁସା’’ତି?

‘‘ଅଲଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣା! ତିଟ୍ଠତେତଂ – ‘ଇମେସଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଞାଣୱାଦାନଂ ଉଭିନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିପଚ୍ଚନୀକୱାଦାନଂ କୋ ସଚ୍ଚଂ ଆହ କୋ ମୁସା’ତି। ଧମ୍ମଂ ୱୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଚତ୍ତାରୋ ପୁରିସା ଚତୁଦ୍ଦିସା ଠିତା ପରମେନ ଜୱେନ ଚ ସମନ୍ନାଗତା ପରମେନ ଚ ପଦୱୀତିହାରେନ। ତେ ଏୱରୂପେନ ଜୱେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅସ୍ସୁ, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଦଳ୍ହଧମ୍ମା [ଦଳ୍ହଧମ୍ମୋ (ସବ୍ବତ୍ଥ) ଅ। ନି। ୪।୪୫; ମ। ନି। ୧।୧୧୬ ଚ, ତଂସଂୱଣ୍ଣନାଟୀକାଯୋ ଚ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନବ୍ଯାକରଣଞ୍ଚ ଓଲୋକେତବ୍ବା] ଧନୁଗ୍ଗହୋ ସିକ୍ଖିତୋ କତହତ୍ଥୋ କତୂପାସନୋ ଲହୁକେନ ଅସନେନ ଅପ୍ପକସିରେନ ତିରିଯଂ ତାଲଚ୍ଛାଯଂ [ତାଲଚ୍ଛାତିଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ।), ତାଲଚ୍ଛାଦିଂ (କ।) ଅ। ନି। ୪।୪୫; ମ। ନି। ୧।୧୬୧ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ଅତିପାତେଯ୍ୟ; ଏୱରୂପେନ ଚ ପଦୱୀତିହାରେନ, ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ପୁରତ୍ଥିମା ସମୁଦ୍ଦା ପଚ୍ଛିମୋ ସମୁଦ୍ଦୋ ଅଥ ପୁରତ୍ଥିମାଯ ଦିସାଯ ଠିତୋ ପୁରିସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅହଂ ଗମନେନ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ପାପୁଣିସ୍ସାମୀ’ତି। ସୋ ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ ଅସିତପୀତଖାଯିତସାଯିତା ଅଞ୍ଞତ୍ର ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମା ଅଞ୍ଞତ୍ର ନିଦ୍ଦାକିଲମଥପଟିୱିନୋଦନା ୱସ୍ସସତାଯୁକୋ ୱସ୍ସସତଜୀୱୀ ୱସ୍ସସତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅପ୍ପତ୍ୱାୱ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତରା କାଲଂ କରେଯ୍ୟ। ଅଥ ପଚ୍ଛିମାଯ ଦିସାଯ…ପେ… ଅଥ ଉତ୍ତରାଯ ଦିସାଯ… ଅଥ ଦକ୍ଖିଣାଯ ଦିସାଯ ଠିତୋ ପୁରିସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅହଂ ଗମନେନ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ପାପୁଣିସ୍ସାମୀ’ତି। ସୋ ଅଞ୍ଞତ୍ରେୱ ଅସିତପୀତଖାଯିତସାଯିତା ଅଞ୍ଞତ୍ର ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମା ଅଞ୍ଞତ୍ର ନିଦ୍ଦାକିଲମଥପଟିୱିନୋଦନା ୱସ୍ସସତାଯୁକୋ ୱସ୍ସସତଜୀୱୀ ୱସ୍ସସତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅପ୍ପତ୍ୱାୱ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତରା କାଲଂ କରେଯ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ନାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଏୱରୂପାଯ ସନ୍ଧାୱନିକାଯ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ଞାତେଯ୍ୟଂ ଦଟ୍ଠେଯ୍ୟଂ ପତ୍ତେଯ୍ୟନ୍ତି ୱଦାମି। ନ ଚାହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଅପ୍ପତ୍ୱାୱ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯଂ ୱଦାମି।

‘‘ପଞ୍ଚିମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, କାମଗୁଣା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ଲୋକୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ରୂପା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା; ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ସଦ୍ଦା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଗନ୍ଧା… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ରସା… କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା; ଇମେ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ଲୋକୋତି ୱୁଚ୍ଚତି।

‘‘ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତମାଗମ୍ମ, ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତେ ୱିହରତି’। ତମଞ୍ଞେ ଏୱମାହଂସୁ – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’ତି। ଅହମ୍ପି ହି [ଅହମ୍ପି (ସୀ। ପୀ।)], ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ… ତତିଯଂ ଝାନଂ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତମାଗମ୍ମ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତେ ୱିହରତି’। ତମଞ୍ଞେ ଏୱମାହଂସୁ – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’ତି। ଅହମ୍ପି ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତମାଗମ୍ମ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତେ ୱିହରତି’। ତମଞ୍ଞେ ଏୱମାହଂସୁ – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’ତି । ଅହମ୍ପି ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣା , ‘ଭିକ୍ଖୁ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତମାଗମ୍ମ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତେ ୱିହରତି’। ତମଞ୍ଞେ

ଏୱମାହଂସୁ – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’ତି। ଅହମ୍ପି ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଏୱଂ ୱଦାମି – ‘ଅଯମ୍ପି ଲୋକପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅଯମ୍ପି ଅନିସ୍ସଟୋ ଲୋକମ୍ହା’’’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ବ୍ରାହ୍ମଣା, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତମାଗମ୍ମ ଲୋକସ୍ସ ଅନ୍ତେ ୱିହରତି ତିଣ୍ଣୋ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକ’’’ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦେୱାସୁରସଙ୍ଗାମସୁତ୍ତଂ

୩୯। ‘‘ଭୂତପୁବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱାସୁରସଙ୍ଗାମୋ ସମୁପବ୍ୟୁଳ୍ହୋ [ସମୁପବ୍ୟୂଳ୍ହୋ (ସୀ। ପୀ।)] ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଗାମେ ଅସୁରା ଜିନିଂସୁ, ଦେୱା ପରାଜଯିଂସୁ [ପରାଜିଯିଂସୁ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)]। ପରାଜିତା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱା [ଦେୱା ଭୀତା (ପୀ।)] ଅପଯିଂସ୍ୱେୱ [ଅପଯଂସ୍ୱେୱ (ସୀ।)] ଉତ୍ତରେନାଭିମୁଖା, ଅଭିଯିଂସୁ [ଅଭିଯଂସୁ (ସୀ।)] ଅସୁରା। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଭିଯନ୍ତେୱ ଖୋ ଅସୁରା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଦୁତିଯମ୍ପି ଅସୁରେହି ସଙ୍ଗାମେଯ୍ୟାମା’ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱା ଅସୁରେହି ସଙ୍ଗାମେସୁଂ। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରାୱ ଜିନିଂସୁ, ଦେୱା ପରାଜଯିଂସୁ। ପରାଜିତା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱା ଅପଯିଂସ୍ୱେୱ ଉତ୍ତରେନାଭିମୁଖା, ଅଭିଯିଂସୁ ଅସୁରା’’।

ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଭିଯନ୍ତେୱ ଖୋ ଅସୁରା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ତତିଯମ୍ପି ଅସୁରେହି ସଙ୍ଗାମେଯ୍ୟାମା’ତି। ତତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱା ଅସୁରେହି ସଙ୍ଗାମେସୁଂ। ତତିଯମ୍ପି ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରାୱ ଜିନିଂସୁ, ଦେୱା ପରାଜଯିଂସୁ। ପରାଜିତା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱା ଭୀତା ଦେୱପୁରଂଯେୱ ପୱିସିଂସୁ। ଦେୱପୁରଗତାନଞ୍ଚ ପନ [ପୁନ (କ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନି ମଯଂ ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରାମ ଅକରଣୀଯା ଅସୁରେହୀ’ତି। ଅସୁରାନମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନି ଦେୱା ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରନ୍ତି ଅକରଣୀଯା ଅମ୍ହେହୀ’ତି।

‘‘ଭୂତପୁବ୍ବଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱାସୁରସଙ୍ଗାମୋ ସମୁପବ୍ୟୁଳ୍ହୋ ଅହୋସି। ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଙ୍ଗାମେ ଦେୱା ଜିନିଂସୁ, ଅସୁରା ପରାଜଯିଂସୁ। ପରାଜିତା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରା ଅପଯିଂସ୍ୱେୱ ଦକ୍ଖିଣେନାଭିମୁଖା, ଅଭିଯିଂସୁ ଦେୱା। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଭିଯନ୍ତେୱ ଖୋ ଦେୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଦୁତିଯମ୍ପି ଦେୱେହି ସଙ୍ଗାମେଯ୍ୟାମା’ତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରା ଦେୱେହି ସଙ୍ଗାମେସୁଂ। ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱା ଜିନିଂସୁ, ଅସୁରା ପରାଜଯିଂସୁ। ପରାଜିତା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରା ଅପଯିଂସ୍ୱେୱ ଦକ୍ଖିଣେନାଭିମୁଖା, ଅଭିଯିଂସୁ ଦେୱା’’।

ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଭିଯନ୍ତେୱ ଖୋ ଦେୱା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ତତିଯମ୍ପି ଦେୱେହି ସଙ୍ଗାମେଯ୍ୟାମା’ତି। ତତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରା ଦେୱେହି ସଙ୍ଗାମେସୁଂ। ତତିଯମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେୱା ଜିନିଂସୁ, ଅସୁରା ପରାଜଯିଂସୁ। ପରାଜିତା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରା ଭୀତା ଅସୁରପୁରଂଯେୱ ପୱିସିଂସୁ। ଅସୁରପୁରଗତାନଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସୁରାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନି ମଯଂ ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରାମ ଅକରଣୀଯା ଦେୱେହୀ’ତି। ଦେୱାନମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତଦହୋସି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନି ଅସୁରା ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରନ୍ତି ଅକରଣୀଯା ଅମ୍ହେହୀ’ତି।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନାହଂ ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରାମି ଅକରଣୀଯୋ ମାରସ୍ସା’ତି । ମାରସ୍ସାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିମତୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନି ଭିକ୍ଖୁ ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରତି ଅକରଣୀଯୋ ମଯ୍ହ’’’ନ୍ତି।

‘‘ଯସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ… ତତିଯଂ ଝାନଂ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନାହଂ ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରାମି ଅକରଣୀଯୋ ମାରସ୍ସା’ତି। ମାରସ୍ସାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିମତୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନ ଖୋ ଦାନି ଭିକ୍ଖୁ ଏତରହି ଅତ୍ତନା ୱିହରତି, ଅକରଣୀଯୋ ମଯ୍ହ’’’ନ୍ତି।

‘‘ଯସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ତମକାସି ମାରଂ, ଅପଦଂ ୱଧିତ୍ୱା ମାରଚକ୍ଖୁଂ ଅଦସ୍ସନଂ

ଗତୋ ପାପିମତୋ ତିଣ୍ଣୋ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକ’’’ନ୍ତି।

‘‘ଯସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି… ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି… ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି… ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ‘ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ତମକାସି ମାରଂ, ଅପଦଂ ୱଧିତ୍ୱା ମାରଚକ୍ଖୁଂ ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ପାପିମତୋ ତିଣ୍ଣୋ ଲୋକେ ୱିସତ୍ତିକ’’’ନ୍ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ନାଗସୁତ୍ତଂ

୪୦। ‘‘ଯସ୍ମିଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଆରଞ୍ଞିକସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଗୋଚରପସୁତସ୍ସ ହତ୍ଥୀପି ହତ୍ଥିନିଯୋପି ହତ୍ଥିକଲଭାପି ହତ୍ଥିଚ୍ଛାପାପି ପୁରତୋ ପୁରତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତିଣଗ୍ଗାନି ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ନାଗୋ ଅଟ୍ଟୀଯତି ହରାଯତି ଜିଗୁଚ୍ଛତି। ଯସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଆରଞ୍ଞିକସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଗୋଚରପସୁତସ୍ସ ହତ୍ଥୀପି ହତ୍ଥିନିଯୋପି ହତ୍ଥିକଲଭାପି ହତ୍ଥିଚ୍ଛାପାପି ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗଂ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ଖାଦନ୍ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ନାଗୋ ଅଟ୍ଟୀଯତି ହରାଯତି ଜିଗୁଚ୍ଛତି। ଯସ୍ମିଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଆରଞ୍ଞିକସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଓଗାହଂ ଓତିଣ୍ଣସ୍ସ ହତ୍ଥୀପି ହତ୍ଥିନିଯୋପି ହତ୍ଥିକଲଭାପି ହତ୍ଥିଚ୍ଛାପାପି ପୁରତୋ ପୁରତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ସୋଣ୍ଡାଯ ଉଦକଂ ଆଲୋଳେନ୍ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ନାଗୋ ଅଟ୍ଟୀଯତି ହରାଯତି ଜିଗୁଚ୍ଛତି। ଯସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଆରଞ୍ଞିକସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଓଗାହା ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ ହତ୍ଥିନିଯୋ କାଯଂ ଉପନିଘଂସନ୍ତିଯୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ନାଗୋ ଅଟ୍ଟୀଯତି ହରାଯତି ଜିଗୁଚ୍ଛତି।

‘‘ତସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଆରଞ୍ଞିକସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ଖୋ ଏତରହି ଆକିଣ୍ଣୋ ୱିହରାମି ହତ୍ଥୀହି ହତ୍ଥିନୀହି ହତ୍ଥିକଲଭେହି ହତ୍ଥିଚ୍ଛାପେହି । ଛିନ୍ନଗ୍ଗାନି ଚେୱ ତିଣାନି ଖାଦାମି, ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗଞ୍ଚ ମେ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ଖାଦନ୍ତି [ଖାଦିତଂ (ସ୍ୟା। କ।) ମହାୱ। ୪୬୭ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଆୱିଲାନି ଚ ପାନୀଯାନି ପିୱାମି, ଓଗାହା ଚ [ଓଗାହାପି ଚ (ସ୍ୟା। କ।) ମହାୱ। ୪୬୭ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ମେ ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ ହତ୍ଥିନିଯୋ କାଯଂ ଉପନିଘଂସନ୍ତିଯୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଯଂନୂନାହଂ ଏକୋ ଗଣସ୍ମା ୱୂପକଟ୍ଠୋ ୱିହରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ଏକୋ ଗଣସ୍ମା ୱୂପକଟ୍ଠୋ ୱିହରତି, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଗ୍ଗାନି ଚେୱ ତିଣାନି ଖାଦତି, ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗଞ୍ଚସ୍ସ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ନ ଖାଦନ୍ତି [ନ ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗଞ୍ଚ ସାଖାଭଙ୍ଗ ଖାଦତି (ସ୍ୟା। କ।)], ଅନାୱିଲାନି ଚ ପାନୀଯାନି ପିୱତି, ଓଗାହା ଚସ୍ସ ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ ନ ହତ୍ଥିନିଯୋ କାଯଂ ଉପନିଘଂସନ୍ତିଯୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ତସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଆରଞ୍ଞିକସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ଖୋ ପୁବ୍ବେ ଆକିଣ୍ଣୋ ୱିହାସିଂ ହତ୍ଥୀହି ହତ୍ଥିନୀହି ହତ୍ଥିକଲଭେହି ହତ୍ଥିଚ୍ଛାପେହି, ଛିନ୍ନଗ୍ଗାନି ଚେୱ ତିଣାନି ଖାଦିଂ, ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗଞ୍ଚ ମେ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ଖାଦିଂସୁ, ଆୱିଲାନି ଚ ପାନୀଯାନି ଅପାଯିଂ, ଓଗାହା [ଏତ୍ଥ ପିସଦ୍ଦୋ ସବ୍ବତ୍ଥପି ନତ୍ଥି] ଚ ମେ ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ ହତ୍ଥିନିଯୋ କାଯଂ ଉପନିଘଂସନ୍ତିଯୋ ଅଗମଂସୁ। ସୋହଂ ଏତରହି ଏକୋ ଗଣସ୍ମା ୱୂପକଟ୍ଠୋ ୱିହରାମି, ଅଚ୍ଛିନ୍ନଗ୍ଗାନି ଚେୱ ତିଣାନି ଖାଦାମି, ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗଞ୍ଚ ମେ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ନ ଖାଦନ୍ତି, ଅନାୱିଲାନି ଚ ପାନୀଯାନି ପିୱାମି, ଓଗାହା ଚ ମେ ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ ନ ହତ୍ଥିନିଯୋ କାଯଂ ଉପନିଘଂସନ୍ତିଯୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’ତି। ସୋ ସୋଣ୍ଡାଯ ସାଖାଭଙ୍ଗଂ ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ସାଖାଭଙ୍ଗେନ କାଯଂ ପରିମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଅତ୍ତମନୋ ସୋଣ୍ଡଂ ସଂହରତି [କଣ୍ଡୁଂ ସଂହନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।) କଣ୍ଡୁଂ ସଂହନତି (ସ୍ୟା।), ଏତ୍ଥ କଣ୍ଡୁୱନଦୁକ୍ଖଂ ୱିନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ],।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁ ଆକିଣ୍ଣୋ ୱିହରତି ଭିକ୍ଖୂହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଉପାସକେହି ଉପାସିକାହି ରଞ୍ଞା ରାଜମହାମତ୍ତେହି ତିତ୍ଥିଯେହି ତିତ୍ଥିଯସାୱକେହି, ତସ୍ମିଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମଯେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହଂ ଖୋ ଏତରହି ଆକିଣ୍ଣୋ ୱିହରାମି ଭିକ୍ଖୂହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଉପାସକେହି ଉପାସିକାହି ରଞ୍ଞା ରାଜମହାମତ୍ତେହି ତିତ୍ଥିଯେହି ତିତ୍ଥିଯସାୱକେହି। ଯଂନୂନାହଂ ଏକୋ ଗଣସ୍ମା ୱୂପକଟ୍ଠୋ ୱିହରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି ଅରଞ୍ଞଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପବ୍ବତଂ କନ୍ଦରଂ ଗିରିଗୁହଂ ସୁସାନଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭୋକାସଂ ପଲାଲପୁଞ୍ଜଂ । ସୋ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା।

‘‘ସୋ ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାଯ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା ୱିହରତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ବ୍ୟାପାଦପଦୋସଂ ପହାଯ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ୱିହରତି ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ, ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ଥିନମିଦ୍ଧଂ ପହାଯ ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ୱିହରତି ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ, ଥିନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାଯ ଅନୁଦ୍ଧତୋ ୱିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି; ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ସୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ

ନୀୱରଣେ ପହାଯ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାଯ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଅତ୍ତମନୋ ସୋଣ୍ଡଂ ସଂହରତି [କଣ୍ଠଂ ସଂହନ୍ତି (ସୀ। ପୀ।), କଣ୍ଠଂ ସଂହନତି (ସ୍ୟା।), ଏତ୍ଥ କଣ୍ଡୁୱନସଦିସଂ ଝାନପଟିପକ୍ଖଂ କିଲେସଦୁକ୍ଖଂ ୱିନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ]। ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ… ତତିଯଂ ଝାନଂ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଅତ୍ତମନୋ ସୋଣ୍ଡଂ ସଂହରତି।

''ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୋ ଅତ୍ତମନୋ ସୋଣ୍ଡଂ ସଂହରତି। ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି… ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି… ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି… ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ସୋ ଅତ୍ତମନୋ ସୋଣ୍ଡଂ ସଂହରତୀ''ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ତପୁସ୍ସସୁତ୍ତଂ

୪୧। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ମଲ୍ଲେସୁ ୱିହରତି ଉରୁୱେଲକପ୍ପଂ ନାମ ମଲ୍ଲାନଂ ନିଗମୋ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ଉରୁୱେଲକପ୍ପଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପାୱିସି। ଉରୁୱେଲକପ୍ପେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଇଧେୱ ତାୱ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ହୋହି, ଯାୱାହଂ ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହାମି ଦିୱାୱିହାରାଯା''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ମହାୱନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦି।

ଅଥ ଖୋ ତପୁସ୍ସୋ ଗହପତି ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ତପୁସ୍ସୋ ଗହପତି ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଗିହୀ କାମଭୋଗିନୋ କାମାରାମା କାମରତା କାମସମ୍ମୁଦିତା। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଗିହୀନଂ କାମଭୋଗୀନଂ କାମାରାମାନଂ କାମରତାନଂ କାମସମ୍ମୁଦିତାନଂ ପପାତୋ ୱିଯ ଖାଯତି, ଯଦିଦଂ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ। ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ, 'ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦହରାନଂ ଦହରାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ' [ପସ୍ସତଂ (?)]। ତଯିଦଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ବହୁନା ଜନେନ ୱିସଭାଗୋ, ଯଦିଦଂ ନେକ୍ଖମ୍ମ''ନ୍ତି।

''ଅତ୍ଥି ଖୋ ଏତଂ, ଗହପତି, କଥାପାଭତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ଆଯାମ, ଗହପତି, ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିସ୍ସାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସ୍ସାମ। ଯଥା ନୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା''ତି।

''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତପୁସ୍ସୋ ଗହପତି ଆଯସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତପୁସ୍ସେନ ଗହପତିନା ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଅଯଂ , ଭନ୍ତେ, ତପୁସ୍ସୋ ଗହପତି ଏୱମାହ – 'ମଯଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଗିହୀ କାମଭୋଗିନୋ କାମାରାମା କାମରତା କାମସମ୍ମୁଦିତା, ତେସଂ ନୋ ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଗିହୀନଂ କାମଭୋଗୀନଂ କାମାରାମାନଂ କାମରତାନଂ କାମସମ୍ମୁଦିତାନଂ ପପାତୋ ୱିଯ ଖାଯତି, ଯଦିଦଂ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ'। ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେ, 'ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଦହରାନଂ ଦହରାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତଯିଦଂ, ଭନ୍ତେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ବହୁନା ଜନେନ ୱିସଭାଗୋ ଯଦିଦଂ ନେକ୍ଖମ୍ମ'''ନ୍ତି।

''ଏୱମେତଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏୱମେତଂ, ଆନନ୍ଦ! ମଯ୍ହମ୍ପି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପୁବ୍ବେୱ ସମ୍ବୋଧା ଅନଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସେୱ ସତୋ ଏତଦହୋସି – 'ସାଧୁ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ , ସାଧୁ ପୱିୱେକୋ'ତି। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ମେ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'? ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'କାମେସୁ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅବହୁଲୀକତୋ, ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ । ତସ୍ମା ମେ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ

ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ [ବହୁଲୀକରେୟ୍ୟଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ୟଂ ମେ ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମୟେନ କାମେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ, ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ କାମସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ । ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ୟାୱଦେୱ ଆବାଧାୟ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ କାମସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ୟଂନୂନାହଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱିତକ୍କେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ୟେନ ମେ ଅୱିତକ୍କେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ୱିତକ୍କେସୁ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅବହୁଲୀକତୋ, ଅୱିତକ୍କେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ଅୱିତକ୍କେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ୱିତକ୍କେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ଅୱିତକ୍କେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ୟଂ ମେ ଅୱିତକ୍କେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମୟେନ ୱିତକ୍କେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ, ଅୱିତକ୍କେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅୱିତକ୍କେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ୱିତକ୍କସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ୟାୱଦେୱ ଆବାଧାୟ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ ୱିତକ୍କସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ୟଂନୂନାହଂ ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରେୟ୍ୟଂ ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାୟେନ ପଟିସଂୱେଦେୟ୍ୟଂ ୟଂ ତଂ ଅରିୟା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀତି ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ନିପ୍ପୀତିକେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ , ୟେନ ମେ ନିପ୍ପୀତିକେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ପୀତିୟା ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅବହୁଲୀକତୋ, ନିପ୍ପୀତିକେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ନିପ୍ପୀତିକେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ପୀତିୟା ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ନିପ୍ପୀତିକେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ୟଂ ମେ ନିପ୍ପୀତିକେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମୟେନ ପୀତିୟା ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ, ନିପ୍ପୀତିକେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ନିପ୍ପୀତିକେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ପୀତିସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ୟାୱଦେୱ ଆବାଧାୟ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ ପୀତିସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ୟଂନୂନାହଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ୟେନ ମେ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ଉପେକ୍ଖାସୁଖେ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅବହୁଲୀକତୋ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ

ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ଉପେକ୍ଖାସୁଖେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଉପେକ୍ଖାସୁଖେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଯାୱଦେୱ ଆବାଧାଯ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ''ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ''ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ମେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ରୂପେସୁ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ଅବହୁଲୀକତୋ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ରୂପେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମଯେନ ରୂପେସୁ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ରୂପସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଯାୱଦେୱ ଆବାଧାଯ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ ରୂପସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ''ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ''ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ମେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ଅବହୁଲୀକତୋ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ'। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମଯେନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଯାୱଦେୱ ଆବାଧାଯ ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

''ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'ଯଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ'ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – 'କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ମେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି

ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନେ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅବହୁଲୀକତୋ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମୟେନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ୟାୱଦେୱ ଆବାଧାୟ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ୟଂନୂନାହଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ୟେନ ମେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅବହୁଲୀକତୋ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମୟେନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମିନା ୱିହାରେନ ୱିହରତୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆନନ୍ଦ, ସୁଖିନୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ୟାୱଦେୱ ଆବାଧାୟ; ଏୱମେୱସ୍ସ ମେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି। ସ୍ୱସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋ।

‘‘ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ୟଂନୂନାହଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘କୋ ନୁ ଖୋ ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚୟୋ, ୟେନ ମେ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’? ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଖୋ ମେ ଆଦୀନୱୋ ଅଦିଟ୍ଠୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅବହୁଲୀକତୋ, ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଚ ଆନିସଂସୋ ଅନଧିଗତୋ, ସୋ ଚ ମେ ଅନାସେୱିତୋ। ତସ୍ମା ମେ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନପ୍ପସୀଦତି ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଏତଦହୋସି – ‘ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲଂ କରେୟ୍ୟଂ, ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱେୟ୍ୟଂ, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ମେ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ ପସୀଦେୟ୍ୟ ସନ୍ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ୱିମୁଚ୍ଚେୟ୍ୟ ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ’। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଅପରେନ ସମୟେନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ଆଦୀନୱଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ବହୁଲମକାସିଂ , ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଆନିସଂସଂ ଅଧିଗମ୍ମ ତମାସେୱିଂ। ତସ୍ସ ମୟ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତି ପସୀଦତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ୱିମୁଚ୍ଚତି ଏତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ପସ୍ସତୋ। ସୋ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରାମି, ପଞ୍ଞାୟ ଚ ମେ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୟଂ ଅଗମଂସୁ।

‘‘ୟାୱକୀୱଞ୍ଚାହଂ , ଆନନ୍ଦ, ଇମା ନୱ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତିୟୋ ନ ଏୱଂ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମଂ ସମାପଜ୍ଜିମ୍ପି ୱୁଟ୍ଠହିମ୍ପି, ନେୱ ତାୱାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିୟା ପଜାୟ ସଦେୱମନୁସ୍ସାୟ ‘ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ’ତି ପଚ୍ଚଞ୍ଞାସିଂ।

ଯତୋ ଚ ଖୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଇମା ନୱ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତିଯୋ ଏୱଂ ଅନୁଲୋମପଟିଲୋମଂ ସମାପଜ୍ଜିମ୍ପି ୱୁଟ୍ଠହିମ୍ପି, ଅଥାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ 'ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ'ତି ପଚ୍ଚଞ୍ଞାସିଂ। ଞାଣଞ୍ଚ ପନ ମେ ଦସ୍ସନଂ ଉଦପାଦି – 'ଅକୁପ୍ପା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି [ୱିମୁତ୍ତି (କ। ସୀ। କ।)], ଅଯମନ୍ତିମା ଜାତି, ନତ୍ଥି ଦାନି ପୁନବ୍ଭୱୋ'''ତି। ଦସମଂ।

ମହାୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଦ୍ୱେ ୱିହାରା ଚ ନିବ୍ବାନଂ, ଗାୱୀ ଝାନେନ ପଞ୍ଚମଂ;

ଆନନ୍ଦୋ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଦେୱୋ, ନାଗେନ ତପୁସ୍ସେନ ଚାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ସାମଞ୍ଞଵଗ୍ଗୋ

୧। ସମ୍ବାଧସୁତ୍ତଂ

୪୨। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ କୋସମ୍ବିଯଂ ୱିହରତି ଘୋସିତାରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଉଦାଯୀ ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଉଦାଯୀ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ୱୁତ୍ତମିଦଂ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚାଲଚଣ୍ଡେନ ଦେୱପୁତ୍ତେନ –

''ସମ୍ବାଧେ ଗତଂ [ସମ୍ବାଧେ ୱତ (ସୀ।)] ଓକାସଂ, ଅୱିଦ୍ୱା ଭୂରିମେଧସୋ;

ଯୋ ଝାନମବୁଜ୍ଝି ବୁଦ୍ଧୋ, ପଟିଲୀନନିସଭୋ ମୁନୀ''ତି।

''କତମୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧୋ, କତମୋ ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା''ତି? ''ପଞ୍ଚିମେ, ଆୱୁସୋ, କାମଗୁଣା ସମ୍ବାଧୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ରୂପା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା, ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ସଦ୍ଦା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଗନ୍ଧା… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ରସା… କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା। ଇମେ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା ସମ୍ବାଧୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା।

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ। ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ୱିତକ୍କୱିଚାରା ଅନିରୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି, ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ । ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ପୀତି ଅନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି , ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ। ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ଉପେକ୍ଖାସୁଖଂ ଅନିରୁଦ୍ଧଂ ହୋତି, ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ। ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ରୂପସଞ୍ଞା ଅନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି, ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା 'ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ'ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ। ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞା ଅନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି, ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ'ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ । ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞା ଅନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି, ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ। ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ

ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞା ଅନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି, ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ। ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋ। କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ? ଯଦେଵ ତତ୍ଥ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞା ଅନିରୁଦ୍ଧା ହୋତି, ଅଯମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ଵା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସମ୍ବାଧେ ଓକାସାଧିଗମୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା’’ତି। ପଠମଂ।

୨। କାଯସକ୍ଖୀସୁତ୍ତଂ

୪୩। ‘‘‘କାଯସକ୍ଖୀ କାଯସକ୍ଖୀ’ତି, ଆଵୁସୋ, ଵୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, କାଯସକ୍ଖୀ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା’’ତି? ‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଯଥା ଯଥା ଚ ତଦାଯତନଂ ତଥା ତଥା ନଂ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, କାଯସକ୍ଖୀ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିତକ୍କଵିଚାରାନଂ ଵୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ… ତତିଯଂ ଝାନଂ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଯଥା ଯଥା ଚ ତଦାଯତନଂ ତଥା ତଥା ନଂ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, କାଯସକ୍ଖୀ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଯଥା ଯଥା ଚ ତଦାଯତନଂ ତଥା ତଥା ନଂ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, କାଯସକ୍ଖୀ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ଵା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଯଥା ଯଥା ଚ ତଦାଯତନଂ ତଥା ତଥା ନଂ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, କାଯସକ୍ଖୀ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୪୪। ‘‘‘ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତୋ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତୋ’ତି, ଆଵୁସୋ, ଵୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା’’ତି?

‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚ ନଂ ପଜାନାତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ଵା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚ ନଂ ପଜାନାତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଉଭତୋଭାଗଵିମୁତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୪୫। ‘‘‘ଉଭତୋଭାଗଵିମୁତ୍ତୋ ଉଭତୋଭାଗଵିମୁତ୍ତୋ’ତି, ଆଵୁସୋ, ଵୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଉଭତୋଭାଗଵିମୁତ୍ତୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା’’ତି?

‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଯଥା ଯଥା ଚ ତଦାଯତନଂ ତଥା ତଥା ନଂ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ଵା ଵିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚ ନଂ ପଜାନାତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଉଭତୋଭାଗଵିମୁତ୍ତୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଯଥା ଯଥା ଚ ତଦାଯତନଂ ତଥା ତଥା ନଂ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚ ନଂ ପଜାନାତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଉଭତୋଭାଗଵିମୁତ୍ତୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୪୬। ‘‘‘ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଧମ୍ମୋ’ତି, ଆଵୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଧମ୍ମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା’’ତି?

‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଧମ୍ମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଧମ୍ମୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକନିବ୍ବାନସୁତ୍ତଂ

୪୭। ‘‘‘ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ ନିବ୍ବାନଂ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି, ଆଵୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ ନିବ୍ବାନଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା’’ତି?

‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ ନିବ୍ବାନଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ ନିବ୍ବାନଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ନିବ୍ବାନସୁତ୍ତଂ

୪୮। ‘‘‘ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି, ଆଵୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ସତ୍ତମଂ।

୮। ପରିନିବ୍ବାନସୁତ୍ତଂ

୪୯। ‘‘‘ପରିନିବ୍ବାନଂ ପରିନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି…ପେ…। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ତଦଙ୍ଗନିବ୍ବାନସୁତ୍ତଂ

୫୦। ‘‘‘ତଦଙ୍ଗନିବ୍ବାନଂ ତଦଙ୍ଗନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି, ଆଵୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ନଵମଂ।

୧୦। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନସୁତ୍ତଂ

୫୧। ‘‘‘ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି, ଆଵୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା’’ତି?

‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି …ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା ପରିଯାଯେନ …ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା’’ତି। ଦସମଂ।

ସାମଞ୍ଞଓଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସମ୍ବାଧୋ କାଯସକ୍ଖୀ ପଞ୍ଞା,

ଉଭତୋଭାଗୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକା ଦ୍ୱେ;

ନିବ୍ବାନଂ ପରିନିବ୍ବାନଂ,

ତଦଙ୍ଗଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକେନ ଚାତି।

ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।

୨। ଦୁତିଯପଣ୍ଣାସକଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୬) ୧। ଖେମଵଗ୍ଗୋ

୧। ଖେମସୁତ୍ତଂ

୫୨। '''ଖେମଂ ଖେମ'ନ୍ତି , ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଖେମଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା''ତି?

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଖେମଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା ପରିଯାଯେନ…ପେ…।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତାପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଖେମଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା ନିପ୍ପରିଯାଯେନା''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଖେମପ୍ପତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୫୩। ଖେମପ୍ପତ୍ତୋ ଖେମପ୍ପତ୍ତୋତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ଦୁତିଯଂ।

୩। ଅମତସୁତ୍ତଂ

୫୪। ଅମତଂ ଅମତନ୍ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ତତିଯଂ।

୪। ଅମତପ୍ପତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୫୫। ଅମତପ୍ପତ୍ତୋ ଅମତପ୍ପତ୍ତୋତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଅଭଯସୁତ୍ତଂ

୫୬। ଅଭଯଂ ଅଭଯନ୍ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଅଭଯପ୍ପତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୫୭। ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋ ଅଭଯପ୍ପତ୍ତୋତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପସ୍ସଦ୍ଧିସୁତ୍ତଂ

୫୮। ପସ୍ସଦ୍ଧି ପସ୍ସଦ୍ଧୀତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଅନୁପୁବ୍ବପସ୍ସଦ୍ଧିସୁତ୍ତଂ

୫୯। ଅନୁପୁବ୍ବପସ୍ସଦ୍ଧି ଅନୁପୁବ୍ବପସ୍ସଦ୍ଧୀତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ନିରୋଧସୁତ୍ତଂ

୬୦। ନିରୋଧୋ ନିରୋଧୋତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି…ପେ…। ନୱମଂ।

୧୦। ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧସୁତ୍ତଂ

୬୧। '''ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧୋ ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଵୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାଵତା ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା''ତି?

''ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ପରିୟାୟେନ…ପେ… ।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାଵେଦୟିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ପଞ୍ଞାୟ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ଵା ଆସଵା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ତାଵତାପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧୋ ଵୁତ୍ତୋ ଭଗଵତା ନିପ୍ପରିୟାୟେନା''ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ଅଭବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୬୨। ''ନଵ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାୟ ଅଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁଂ। କତମେ ନଵ? ରାଗଂ, ଦୋସଂ, ମୋହଂ, କୋଧଂ, ଉପନାହଂ, ମକ୍ଖଂ, ପଳାସଂ, ଇସ୍ସଂ, ମଚ୍ଛରିୟଂ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନଵ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାୟ ଅଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁଂ।

''ନଵ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେ ପହାୟ ଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁଂ। କତମେ ନଵ? ରାଗଂ, ଦୋସଂ, ମୋହଂ, କୋଧଂ, ଉପନାହଂ, ମକ୍ଖଂ, ପଳାସଂ, ଇସ୍ସଂ, ମଚ୍ଛରିୟଂ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନଵ ଧମ୍ମେ ପହାୟ ଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁ''ନ୍ତି। ଏକାଦସମଂ।

ଖେମଵଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଖେମୋ ଚ ଅମତଞ୍ଚେଵ, ଅଭୟଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିୟେନ ଚ;

ନିରୋଧୋ ଅନୁପୁବ୍ବୋ ଚ, ଧମ୍ମଂ ପହାୟ ଭବ୍ବେନ ଚାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୭) ୨। ସତିପଟ୍ଠାନୱଗ୍ଗୋ

୧। ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୬୩। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ମୁସାୱାଦୋ, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନଂ – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନି।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନଂ ପହାନାଯ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ୱେଦନାସୁ…ପେ… ଚିତ୍ତେ…ପେ… ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ନୀୱରଣସୁତ୍ତଂ

୬୪। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୀୱରଣାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? କାମଚ୍ଛନ୍ଦନୀୱରଣଂ, ବ୍ୟାପାଦନୀୱରଣଂ, ଥିନମିଦ୍ଧନୀୱରଣଂ , ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚନୀୱରଣଂ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାନୀୱରଣଂ – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣାନି।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ନୀୱରଣାନଂ ପହାନାଯ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ୱେଦନାସୁ…ପେ… ଚିତ୍ତେ…ପେ… ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ନୀୱରଣାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। କାମଗୁଣସୁତ୍ତଂ

୬୫। ‘‘ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମଗୁଣା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ରୂପା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା, ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ସଦ୍ଦା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଗନ୍ଧା… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ରସା… କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ପିଯରୂପା କାମୂପସଂହିତା ରଜନୀଯା। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣା।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କାମଗୁଣାନଂ ପହାନାଯ…ପେ… ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୬୬। ‘‘ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ପହାନାଯ…ପେ… ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଓରମ୍ଭାଗିଯସୁତ୍ତଂ

୬୭। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ, କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ, ବ୍ୟାପାଦୋ – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ପହାନାଯ…ପେ… ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଗତିସୁତ୍ତଂ

୬୮। ‘‘ପଞ୍ଚିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗତିୟୋ। କତମା ପଞ୍ଚ? ନିରୟୋ, ତିରଚ୍ଛାନୟୋନି , ପେତ୍ତିୱିସୟୋ, ମନୁସ୍ସା, ଦେୱା – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ଗତିୟୋ।

‘‘ଇମାସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଗତୀନଂ ପହାନାୟ…ପେ… ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ମଚ୍ଛରିୟସୁତ୍ତଂ

୬୯। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଚ୍ଛରିୟାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ଆୱାସମଚ୍ଛରିୟଂ, କୁଲମଚ୍ଛରିୟଂ, ଲାଭମଚ୍ଛରିୟଂ, ୱଣ୍ଣମଚ୍ଛରିୟଂ, ଧମ୍ମମଚ୍ଛରିୟଂ – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ମଚ୍ଛରିୟାନି।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ମଚ୍ଛରିୟାନଂ ପହାନାୟ…ପେ… ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଉଦ୍ଧମ୍ଭାଗିୟସୁତ୍ତଂ

୭୦। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଦ୍ଧମ୍ଭାଗିୟାନି ସଂୟୋଜନାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ରୂପରାଗୋ, ଅରୂପରାଗୋ, ମାନୋ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅୱିଜ୍ଜା – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିୟାନି ସଂୟୋଜନାନି।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଉଦ୍ଧମ୍ଭାଗିୟାନଂ ସଂୟୋଜନାନଂ ପହାନାୟ…ପେ… ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଚେତୋଖିଲସୁତ୍ତଂ

୭୧।[ଅ। ନି। ୫।୨୦୫; ଦୀ। ନି। ୩।୩୧୯; ମ। ନି। ୧।୧୮୫] ‘‘ପଞ୍ଚିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତୋଖିଲା [ଚେତୋଖୀଲା (କ।)]। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁୟୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁୟୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ , ଅୟଂ ପଠମୋ ଚେତୋଖିଲୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେ କଙ୍ଖତି…ପେ… ସଙ୍ଘେ କଙ୍ଖତି… ସିକ୍ଖାୟ କଙ୍ଖତି… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ କୁପିତୋ ହୋତି ଅନତ୍ତମନୋ ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ କୁପିତୋ ହୋତି ଅନତ୍ତମନୋ ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁୟୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁୟୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଅୟଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତୋଖିଲୋ।

‘‘ଇମେସଂ, ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚେତୋଖିଲାନଂ ପହାନାୟ…ପେ… ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୭୨। ‘‘ପଞ୍ଚିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା [ଚେତୋୱିନିବଦ୍ଧା (ସାରତ୍ଥଦୀପନୀଟୀକା) ଅ। ନି। ୫।୨୦୬; ଦୀ। ନି। ୩।୩୨୦]। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି ଅୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଅୱିଗତପେମୋ ଅୱିଗତପିପାସୋ ଅୱିଗତପରିଳାହୋ ଅୱିଗତତଣ୍ହୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି ଅୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଅୱିଗତପେମୋ ଅୱିଗତପିପାସୋ ଅୱିଗତପରିଳାହୋ ଅୱିଗତତଣ୍ହୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁୟୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାୟ ଅନୁୟୋଗାୟ ସାତଚ୍ଚାୟ ପଧାନାୟ, ଅୟଂ ପଠମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାୟେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ରୂପେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି… ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଉଦରାୱଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା

ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି … ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – ‘ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା’ତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – ‘ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା’ତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧାନଂ ପହାନାଯ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ; ୱେଦନାସୁ…ପେ… ଚିତ୍ତେ…ପେ… ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ଦସମଂ।

ସତିପଟ୍ଠାନୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସିକ୍ଖା ନୀୱରଣାକାମା, ଖନ୍ଧା ଚ ଓରମ୍ଭାଗିଯା ଗତି;

ମଚ୍ଛେରଂ ଉଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯା ଅଟ୍ଠମଂ, ଚେତୋଖିଲା ୱିନିବନ୍ଧାତି।

(୮) ୩। ସମ୍ମପ୍ପଧାନୱଗ୍ଗୋ

୧। ସିକ୍ଖସୁତ୍ତଂ

୭୩। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ଲାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ପାଣାତିପାତୋ …ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନଂ – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ଲାନି।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ଲାନଂ ପହାନାଯ ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ଲାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ପଠମଂ।

୭୪-୮୧। (ଯଥା ସତିପଟ୍ଠାନୱଗ୍ଗେ ତଥା ସମ୍ମପ୍ପଧାନୱସେନ ୱିତ୍ଥାରେତବ୍ବା।)

୧୦। ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୮୨। ‘‘ପଞ୍ଚିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧାନଂ ପହାନାଯ ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା ଭାୱେତବ୍ବା । କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି; ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ… ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ… ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି । ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ଦସମଂ।

ସମ୍ମପ୍ପଧାନୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୯) ୪। ଇଦ୍ଧିପାଦୱଗ୍ଗୋ

୧। ସିକ୍ଖସୁତ୍ତଂ

୮୩। ‘‘ପଞ୍ଚିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନଂ – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନି।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନଂ ପହାନାଯ ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ୱୀରିଯସମାଧି… ଚିତ୍ତସମାଧି… ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ପଠମଂ।

୮୪-୯୧। (ଯଥା ସତିପଟ୍ଠାନୱଗ୍ଗେ ତଥା ଇଦ୍ଧିପାଦୱସେନ ୱିତ୍ଥାରେତବ୍ବା।)

୧୦। ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧସୁତ୍ତଂ

୯୨। ‘‘ପଞ୍ଚିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା। କତମେ ପଞ୍ଚ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଚତ୍ତାରୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ୱୀରିଯସମାଧି… ଚିତ୍ତସମାଧି… ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧାନଂ ପହାନାଯ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି। ଦସମଂ।

ଇଦ୍ଧିପାଦୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ଯଥେୱ ସତିପଟ୍ଠାନା, ପଧାନା ଚତୁରୋପି ଚ;

ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚ, ତଥେୱ ସମ୍ପଯୋଜଯେତି।

(୧୦) ୫। ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ

୯୩। ''ରାଗସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନୱ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ନୱ? ଅସୁଭସଞ୍ଞା, ମରଣସଞ୍ଞା, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞା, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚେ ଦୁକ୍ଖସଞ୍ଞା, ଦୁକ୍ଖେ ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ପହାନସଞ୍ଞା, ୱିରାଗସଞ୍ଞା – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ନୱ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''ତି।

୯୪। ''ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନୱ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ନୱ? ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ, ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧୋ – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ନୱ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''ତି।

୯୫-୧୧୨। ''ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଞ୍ଞାଯ…ପେ… ପରିକ୍ଖଯାଯ…ପେ… ପହାନାଯ…ପେ… ଖଯାଯ…ପେ… ୱଯାଯ…ପେ… ୱିରାଗାଯ…ପେ… ନିରୋଧାଯ…ପେ… ଚାଗାଯ…ପେ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ…ପେ… ଇମେ ନୱ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''।

୧୧୩-୪୩୨। ''ଦୋସସ୍ସ…ପେ… ମୋହସ୍ସ… କୋଧସ୍ସ… ଉପନାହସ୍ସ… ମକ୍ଖସ୍ସ… ପଳାସସ୍ସ… ଇସ୍ସାଯ… ମଚ୍ଛରିଯସ୍ସ… ମାଯାଯ… ସାଠେଯ୍ୟସ୍ସ… ଥମ୍ଭସ୍ସ… ସାରମ୍ଭସ୍ସ… ମାନସ୍ସ… ଅତିମାନସ୍ସ… ମଦସ୍ସ… ପମାଦସ୍ସ ଅଭିଞ୍ଞାଯ…ପେ… ପରିଞ୍ଞାଯ… ପରିକ୍ଖଯାଯ… ପହାନାଯ… ଖଯାଯ… ୱଯାଯ… ୱିରାଗାଯ… ନିରୋଧାଯ … ଚାଗାଯ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ…ପେ… ଇମେ ନୱ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''ତି।

ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ନୱକନିପାତପାଳି ନିଟ୍ଠିତା।